
HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY

ACADEMIAE HARVARDIANAE
SIGILLUM
VE
RI
TAS

DE THUCYDIDE ANTIPHONTIS DISCIPULO ET HOMERI IMITATORE

SCRIPSIT

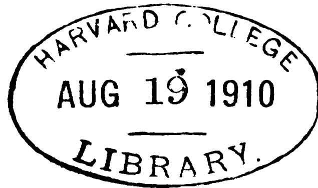
434

AUGUSTUS NIESCHKE.

Wissenschaftliche Beilage zum Programm des Realprogymnasiums und Progymnasiums zu Münden.

1885. Progr. Nr. 309.

Münden 1885.
Buchdruckerei von Wilh. Klugkist.

HARVARD COLLEGE
AUG 19 1910
LIBRARY.

Quid huius aetatis viri docti de Thucydide Antiphontis discipulo iudicaverint.

Abhinc undecim annos E. Petersen,[1]) postquam imprimis Krueger[2]) multa, quae a veteribus vitae scriptoribus propagata sunt, non aliunde nisi ex ipsius Thucydidis verbis petita esse disseruerat, denuo omnia, quae de Thucydidis vita tradita accepimus, examinavit et, quibus ex fontibus ea fluxissent, quaesivit. Si quae de eius genere et morte veteres protulerunt, ea omnia aut eiusdem historiae (lib. I, c. 1. 23. II, c. 48. IV, c. 104. 105. 106. 107. V, c. 26.) aut illi sepulcro Thucydidis in monumentis Cimoniis[3]) posito, quod quasi secundum locum teneat,[4]) eos debuisse praecipue demonstrat. Quae cum ita sint, nobis non multum sive nihil fere tribuendum est neque Marcellini cuiusdam incertae aetatis scriptoris vitae, quam ex tribus partibus conflatam esse iam diu constat, neque aliquanto breviori vitae (cuius scriptor non iam notus est), neque Suidae, neque Eudociae.[5])

---

1) Petersen, de vita Thucydidis commentatio, Dorpati.

2) Krüger, a. Untersuchungen über das Leben des Thukydides 1832.

b. idem, Epikritischer Nachtrag zu den Unters. 1839.

c. idem, Kritische Analekten, 1863.

3) vid. Plutarch. in vita Cimon. c. 4.

4) Satis constat hoc sepulcrum Plutarchum vidisse, ante eum Polemonem Periegetam, quo teste cum Didymo utitur Marcellinus in vita Thuc. c. 16. 17, (*καὶ Πολέμων δὲ ἐν τῷ περὶ ἀκροπόλεως μαρτυρεῖ*), cfr. Petersen. comment. p. 15.

5) cfr. Poppo. I, 1. p. 20 sqq.

Grauert, Rhein. Mus. 1827. p. 172. sqq.

Classen, p. XII praef. ed. tert.

Neque iis, quae apud alios scriptores velut apud Dionysium Halic., Ciceronem, Plutarchum, Gellium passim de Thucydidis vita invenies, plus tribui potest. Paulo post cum multi [1-5]) viri docti, tum imprimis de Wilamowitz[6]) Petersenium secutus et illorum testimoniorum quae dicuntur ortum repetere conatus omnia, quae nobis tradita sunt, subtili iudicio rursus percensuit et pauca ex iis, quae veteres tradiderunt, illis testimoniis, opere Thucydidis et sepulcro, niti, plurima ficta et in coniectura subita sive fortuita posita esse demonstravit. Sed cum omnes fere nullam fidem habere consentiant: Thucydidem puerum Herodoti recitationi interfuisse, a Pisistratidis originem duxisse, Cleonem auctorem exsilii fuisse, alia quae illi veteres ad singulas res explicandas excogitaverunt et multis fictis narratiunculis amplificaverunt et ornaverunt, tamen, num ea sententia, quae Thucydidem Antiphontis discipulum facit, reicienda sit, dissentiunt; et si iudicia ab hominibus doctis huius aetatis facta examinaveris, sententias invenies plane inter se oppositas.

Atque illud primum videamus, quid viri illustres iudicaverint. Thucydidem praeceptore usum esse Antiphonte Rhamnusio oratore nobis traditur non solum ab illis vitae scriptoribus, quos supra commemoravi, a Marcellino (§ 22), ab anonymo qui dicitur (§ 2), a Suida, sed etiam a Tryphone (in Walz. Rhett. gr. VIII p. 750),[7]) ab Hermogene, qui quidem dicit audire sese multos dicentes Thucydidem Antiphontis discipu-

---

1) Schoene. Bursians Jahresbericht. II. p. 811 ff.

2) Schoell, (Zur Thukydides-Biographie) Hermes XIII p. 433. sqq.

3) Gilbert, Philologus. 1879 p. 266. sqq.

4) Müller - Strübing, a. (Aristophanes und die historische Kritik) 1873.

b. idem, Thukydideische Forschungen. 1881.

5) Classen, praef. LXXXVIII sqq.

6) de Wilamowitz-Moellendorf. (Hermes XII, 326. sqq. „Die Thukydides-Legende“.

7) vid. Maetzner. Antiph. orr, XV. 1838. praef. p. VIII: „*καὶ τὸν μὲν αὐστηρὸν ὁ Θουκυδίδης ἐπετήδευσε χαρακτῆρα καὶ Ἀντιφῶν ὁ τούτου διδάσκαλος.*“

lum fuisse,[1]) ab aliis, quos Krueger[2]) enumerat. Idem autem docet Caecilium Calactinum primum fuisse, qui Thucydidem Antiphonte Rhamnusio usum esse diceret; hoc illum oratorem collegisse ex magna laude, qua scriptor Antiphontem ornet (in libr. VIII, c. 68); quae autem ille collegisset, ea vitae scriptores posteriorum temporum pro certo dixisse.[3]) Eadem Petersen[4]) Kruegerum secutus dicit. Uterque cum illis testimoniis, quae de Antiphontis disciplina exstant, fidem derogandam esse censeat, tamen rem ipsam veram esse vult. Krueger quidem (p. 35 ibidem) Thucydidem ad eius familiaritatem, quem eximia laude ornaverit, se adiunxisse verisimile esse aperte dicit. Cui sententiae complures assentiuntur velut Becker,[5]) Boehme,[6]) Steinberg,[7]) Lehmann,[8]) alii. Blassius[9]) ipse quoque iisdem fere verbis utitur, quippe qui Thucydidem, qui in libris suis laudibus prodige non utatur, familiarissime usum esse Antiphonte valde verisimile esse dicat.

---

[1]) cfr. Blass. ed. Antiph. orat. 1881. praef. de Antiphontis eloquentia. p. XLIII.

„*Θουκυδίδην γὰρ Ἀντιφῶντος εἶναι τοῦ Ῥαμνουσίου μαθητὴν ἀκούω πολλῶν λεγόντων*“.

[2]) adnot. 1. p. 32. krit. Analekten.

[3]) krit. Anal. p. 32—35.

[4]) Petersen in comment. de vita Th. p. 20 „Antiphontem quidem praeceptorem Thucydidis Caecilius non aliunde petivit nisi ex ipsius scriptoris verbis.“

[5]) Becker, de sophisticarum artium vestigiis apud Thucydidem p. 9. sqq. diss. Berol. 1864.

[6]) Boehme. ed. Thuc. praef. p. IX.

[7]) Steinberg, Beiträge zur Würdigung der Thukyd. Reden. Berlin. Progr. 1870. p. 2.

[8]) Lehmann, Putbus 1876.

[9]) cfr. Blass. die attische Beredsamkeit (edit. prima) I, p. 85 sqq. 201. II, 432.

Classen [1]) simile iudicium facit. O. Müller [2]) autem non censet solum fieri potuisse, ut Thucydides Antiphonte magistro uteretur, sed etiam a Platone (Menexen. p. 236 A) Thucydidem discipulum Antiphontis dici vult. A quibus dissentit de Wilamowitz, qui nuperrime de hac re disputavit, haec dicens: [3]) „Diese Hypothese" (Caecilii Thucydidem Antiphontis discipulum fuisse) ist nun erweislich falsch, denn Antiphons Thätigkeit lässt sich mit irgend welcher Wahrscheinlichkeit nicht über Thukydides Verbannung hinaus verfolgen." Neque multo post idem vir doctus alio loco, [4]) cuius discipulum in scribendi ratione et Thucydides et Antiphon se praebeat, acutissime exponit. Quam sententiam multi viri docti nunc sequuntur, ut Schoell, [5]) M. Stahl, [6]) Novak, [7]) E. Maass, [8]) alii. Simile iudicium Susemihl, ille vir

---

1) Classen, (in praef. p. XIX) haec dicit: „Antiphon um 480 geboren und daher etwa 10 Jahre älter als Thukydides, wird diesem doch als Muster des männlichen und kräftigen Ausdrucks vor Augen und wahrscheinlich auch in näherem persönlichen Verhältniss zu ihm gestanden haben, weshalb der Geschichtsschreiber ihm in der ausgezeichneten Charakteristik (8. 68. 1.) ein mit unverkennbarer Liebe abgefasstes Zeugniss seiner Pietät hinterlassen hat."

2) Geschichte der griechischen Literatur bis auf das Zeitalter Alexanders (3. Ausg. Heitz 1876) (p. 305 et adnot. 20).

3) „Die Thukydides-Legende" Hermes XII. p. 335.

4) Verhandlungen der 32. Versamml. deutsch. Philol. Wiesb. 1877. p. 39: „Wer Thukydides und Antiphon so schreiben lehrte, war derselbe, der ihnen auch die stilistischen u. rhetorischen Wege gewiesen hatte, der Mann, der zuerst als Ausländer nachweislich eher als jene Athener Athenisch schrieb — Gorgias v. Leontinoi.

5) Hermes XIII, 448.

6) in praef. de Thucyd. vit. p. VI. VII. ed. 1883.

7) Novak, Platon u. die Rhetorik. 1883. p. 457. 458.

8) Maass, Deutsche Litteraturzeitung 1884. No. 37. pag. 1335.

doctissimus, nuperrime [1]) fecit; et similia ipse quoque Jebb Glasgoviensis dixit in libro de orationibus Thucyd. translat. ab Imelm. p. 48. „Die Wärme, mit der Thukydides ihn charakterisiert als einen Mann von ausgezeichneter Einsicht sowohl wie Darstellungsgabe — — — bezeugt wenigstens eine gewisse geistige Sympathie. Doch ist für die alte Ueberlieferung, dass der Geschichtschreiber der Schüler des Redners war, ein Beweis nicht vorhanden. Beide gehören derselben rhetorischen Schule an. — Es scheint eine lediglich auf der Aehnlichkeit des Stils beruhende Vermutung gewesen zu sein.“ —

Haec fere sunt iudicia recentioris aetatis criticorum, quorum alteri Thucydidem Antiphonte magistro aut familiaritate eius usum esse dicunt, alteri negant. Quare quod viri docti adhuc inter se dissentiunt, digna res mihi visa est ea explicatione, ex qua firmum certumque iudicium exsistere possit.

Quid hoc loco (lib. VIII, c. 68), ex quo Caecilius videtur illam coniecturam cepisse, Thucydides de Antiphontis ingenio moribusque dicat.

Cum omnia, quae a veteribus de Thucydide Antiphontis discipulo narrantur, ad Caecilium Calactinum referenda sint, — id quod iam Krüger et Petersen coniectura perspexerunt, — Caecilius, ille praestantissimus rhetor, qui Dionysio Halic. cum intima familiaritate tum studio-

---

[1]) a. Neue Jahrbücher für Philol. 1877.

„dass er (Gorgias) nicht bloss in Bezug auf die von ihm erfundenen Figuren und die auf ihm beruhende Art der Periodik bereits dem Antiphon und hier und da auch dem Thukydides ein Vorbild gewesen ist.

b. idem in quaestionibus epicrit. 1884. Gryphiswald. p. XXII.

„At Antiphon, si Gorgiae auditor propter aetatem iam provectam non fuerat, id quod in medio relinquo, certe in scribendi ratione se praebebat eius discipulum.“ cetera.

rum similitudine coniunctus erat[1]), primus videtur quaesivisse, a quo magistro arte rhetorica Thucydides institueretur. Utrum in ea quaestione Caecilius ab Antiphonte Thucydidem arte rhetorica institutum esse tantummodo ex magnis laudibus collegerit, quibus Antiphon (libr. VIII, 68) ornatus est, an etiam ex elocutionis vel sententiarum similitudine an ex alia ulla re, nescimus. Apud illum quidem vitae scriptorem,[2]) quem inter omnes constat vitas decem oratorum, quae vocantur, libris Dionysii, Caecilii, aliorum nullo iudicio compilatis male consuisse potius quam composuisse, id unum scriptum videmus:

„Καικίλιος δ' ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ συντάγματι Θουκυδίδου τοῦ συγγραφέως καθηγητὴν[3]) *τεκμαίρεται γεγονέναι ἐξ ὧν ἐπαινεῖται παρ' αὐτῷ ὁ 'Αντιφῶν."*

Ante Caecilii autem aetatem Thucydidem illo magistro usum esse non cognitum videtur fuisse; quae ne Cicero quidem videtur audivisse, qui in libro, qui inscribitur de cl. or. Brutus, c. 12. §. 47 haec dicit: „quo (sc. Antiphonte) neminem unquam melius ullam oravisse capitis causam, cum se ipse defenderet, locuples auctor scripsit Thucydides." Neque vero Cicero hoc loco neque aliis, quibus de dicendi genere Thucydidis loquitur,[4]) eum appellat Antiphontis discipulum, cum de magistris aliorum virorum illius aetatis mentionem faciat, velut Periclis (Brutus §. 44.), Theopompi (orator 151.) — Eos, qui putant illum a Platone discipulum vocari, errare Krueger ostendit,[5]) cum ab illo Menex. p. 236.

---

1) cfr. Blass. (die griech. Bereds. von Alexander bis Augustus) p. 174 sqq. 191. sqq.

2) cfr. Blass. ed. Antiph. 1881. praef. p. XXXIII. (vita Antiphontis) et XXXIV. § 7.

3) ibidem p. XXXIII. adnot. 7.

4) cfr. librum, qui „Brutus" inscribitur, §§. 27. 29. 30. 66. 287. et librum, qui „Orator" inscrib. §§. 30. 39. 40. 151. 219. 234.

5) Blassius autem, cui a Kruegero non persuadetur, Ruhnkenium et Spengelium (p. 146. *συναγ.*) secutus, illum, qui tecte illo loco a Platone carpatur, Thucydidem intellegendum esse satis firmis argumentis adhuc ostendere studet (II. p. 431. 432 sqq.).

A. (quo loco quidam dicitur a Lampro musicam, eloquentiam ab Antiphonte Rhamnusio didicisse) non Thucydidem tecte carpi, sed Archinum quendam docet. (anal. crit. 1. p. 31. sqq.) Quis autem veterum scriptorum haec verba Platonis primus adhibuerit, non satis constat. Verisimile est id, quod Sauppius, quem virum post Caecilium de Antiphonte longe meritissimum esse merito ac iure dicitur[1]), in comment. de Antiphonte sophista p. 6 (Gottingae 1867) statuit Caecilium Calactinum ipsum quoque primum praeter illud Thucydidis testimonium (VIII, 68) Platonis locum ad sententiam suam confirmandam adhibuisse.

Proximum est, ut dicam de illis verbis Thucydidis (libr. VIII, 68), quae iam variarum[2]) quaestionum causa fuerunt. Nam hic mirum in modum turbant codices; deinde viri docti ex hoc loco, quando hanc operis partem Thucydides composuerit, colligere student. Quamquam has quaestiones neque denuo movere mihi in animo est, neque ad propositum pertinet tota res. Nunc quidem videamus, quid hoc loco, ex quo Caecilius illam coniecturam cepit, Thucydides de Antiphontis ingenio moribusque dicat, deinde quid ex illis verbis colligi possit.

Primum Thucydides his: „*ὁ μέντοι ἅπαν τὸ πρᾶγμα ξυνθεὶς ὅτῳ τρόπῳ κατέστη, ... Ἀντιφῶν ἦν, ἀνὴρ Ἀθηναίων*“, quid Antiphon de re publica senserit, breviter exponit, cum eum iam diu paucorum potentiae studuisse et illis temporibus totam populi imperii subvertendi rationem descripsisse dicit; deinde virtutes eius enumerat. Tres autem, ut mihi quidem videtur,

---

1) cfr. Hermes. 1876. p. 296.

2) 1. Ullrich. a. Beiträge zur Erklärung des Thuc. Hamburg 1846. p. 137. adn. 160.
b. idem, hellen. Kriege. Hamb. 1868. p. 14. adn.
2. v. Wilamowitz-Möllendorf. Hermes XII. p. 335. sqq.
3. Fellner. Forschung des Thuk. 1880. p. 57 et p. 75.
4. v. Müller-Strübing. (Thukyd. Forsch.) 1881. p. 18 sqq.
5. Classen (VIII vol. p. 186—188.)
6. Herbst. Philologus. 42. p. 762—765. 1884.

virtutes sive eximias artes, quae in illo fuerint, scriptor his verbis praedicat: „τῶν καϑ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τε οὐδενὸς [vulg. ὕστερος] δεύτερος (Vat.) καὶ κράτιστος ἐνϑυμηϑῆναι γενόμενος καὶ ἃ γνοίη εἰπεῖν." Tum docet scriptor his amplissimis verbis, quibus in rebus illae virtutes eluxerint: „καὶ ἐς μὲν δῆμον οὐ παριὼν οὐδ' ἐς ἄλλον ἀγῶνα ἑκούσιος οὐδένα, ἀλλ' ὑπόπτως τῷ πλήϑει διὰ δόξαν δεινότητος διακείμενος, τοὺς μέντοι ἀγωνιζομένους καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐν δήμῳ πλεῖστα εἷς ἀνήρ, ὅστις ξυμβουλεύσαιτό τι, δυνάμενος ὠφελεῖν. Καὶ αὐτός τε, ἐπειδὴ[1]) μετέστη ἡ δημοκρατία, καὶ ἐς ἀγῶνας κατέστη τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέρῳ μεταπεσόντα τε ὑπὸ τοῦ δήμου ἐκακοῦτο, ἄριστα φαίνεται τῶν μέχρι ἐμοῦ[2]) ὑπὲρ αὐτῶν τούτων αἰτιαϑεὶς ὡς ξυγκατέστησε, ϑανάτου δίκην ἀπολογησάμενος." His verbis apparet scriptorem dicere velle illum quidem non apud populum verba fecisse neque in ullam causam[3]) sive privatam sive publicam sua sponte et voluntate descendisse, sed multitudini ob eloquentiae famam in suspicione fuisse (ἀλλ' ὑπόπτως); quamquam eum alios consilii inopes, quicunque consuluerint eum, in causis publicis et privatis adiuvisse et adiuvare potuisse. Ipsum quoque imperio quadringentorum proiecto accusatum capitis optime omnium,[4]) quorum quidem Thucydides ipse meminisset,[5]) se defendisse. Quas tres virtutes scriptor

---

1) Sequor ea, quae Classen (vol. VIII, p. 103. et p. 186. sqq.) ad emendationem Brandisi, illius doctissimi viri (Rh. Mus. IX. p. 637 sqq.) firmandam exposuit.

2) de coniectura Mülleri-Strübingi vid. adn. 5.

3) Classen interpretatur verba: „οὐδ' ἐς ἄλλον ἀγῶνα" sic: „besonders von den Gerichten zu verstehen; er vermied es sich selbst einer Anklage auszusetzen." — Mihi quidem scriptor significare his verbis videtur Antiphontem neque ad accusandum descendisse neque lites sectatum esse.

4) neque Socratis neque ultimam Theramenae orationem neque orationes quadringentorum hoc loco scriptor mihi quidem respicere videtur. cfr. Philogogus. 42. (1884) p. 761. sqq.

5) pro „μέχρι ἐμοῦ" vult Müller-Strübingius (Thukyd. Forsch. p. 22—26) scribi „μέχρι ἑαυτοῦ" et dicit scriptorem hoc loco respicere

significet, nunc videamus. Non dubium esse puto, quin scriptor vocabulis: „ἐνθυμηθῆναι κράτιστος“ acerrimum ingenium et his verbis: „κράτιστος εἰπεῖν ἃ γνοίη“ divinam quandam dicendi facultatem Antiphontis praedicet. Simili laude Thucydides afficit Themistoclem (I, 138. 3.); eisdem fere verbis Periclem de se ipsum praedicantem facit (II 60. 5.) „οὐδενὸς οἴομαι ἥσσων εἶναι γνῶναί τε τὰ δέοντα καὶ ἑρμηνεῦσαι ταῦτα.“ Parem laudem Theramenae ipsi quoque tribuit (VIII 68. 4), quo loco dicit: „ἀνὴρ οὔτε εἰπεῖν οὔτε γνῶναι ἀδύνατος.“ Illud autem „ἐνθυμηθῆναι“ unam fere et eandem vim quam hoc verbum „γνῶναι“ in se habere docent Krueger (adnot. ad libr. II, 60. 5: „γνῶναι von der Einsicht, dem ἐνθυμηθῆναι synonym VIII 68) et Classen, qui in praef. (libr. I p. LXI) interpretatur voces (γνώμη, γιγνώσκω) et p. LXIII (ἐνθυμεῖσθαι). Quanquam de prima virtute, siquidem illa vox ἀρετή diversos [1]) intellectus habet, viri docti inter se discrepant; alteri velut Velsen,[2]) Classen,[3]) Blass,[4]) Ullrich,[5]) Jebb [6]) scriptorem hoc loco de

---

ultimam Theramenae orationem. Sed etsi verba: „μέχρι ἐμοῦ“, si abessent, non desiderares, tamen nihil mutandum equidem puto aut scribendum esse: „φαίνεται τῶν καθ' ἑαυτόν“, id quod paulo ante scriptum videmus. Quamquam horum verborum, quae codices praebent, sententia etiam melior mihi videtur quam illorum. Praeterea scriptum videmus apud Herodot. (lib. III, 90) eadem verba „τὸ μέχρι ἐμεῦ“, quem locum affert Classen (adnot. lib. VIII.p. 103).

1) cfr. L. Schmidt, Ethik der alten Griechen. 1882. I c. 4. p. 295—300.

2) Velsen. (Philol. Anzeiger. VII, 390.) „billige Denkungsweise“.

3) Classen. (in praef. libr. I, p. LXV. 1879): „ἀρετή ist ihm vorzugsweise die Grossmut, die dem Schwächern nicht das volle Uebergewicht empfinden lässt, sondern ihn lieber durch Wohlthaten verpflichtet.“ et (lib. VIII. p. 103. adn.) „Uebrigens bezieht sich das Urteil ἀρετῇ οὐδενὸς δεύτερος auf die sittliche Gesinnung des Mannes.“

4) Blass, I. p. 85: „die ἀρετή bedeutet gewiss auch hier mehr als blosse Tüchtigkeit.“

5) Ullrich: (Beiträge zur Erkl.) „nach einem bedeutenden Leben und ehrenwerten Wandel.

6) Frohberger. (Lysias c. Eratosthen. adn. ad §. 67.) „ein Mann von grosser sittlicher und politischer Bedeutung.“

Jebb. cfr. libr. ab Imelm. translat. p. 34. adnot. 1.

moribus sive de eius vita honesta iudicium facere, alteri ut Fellner,[1]) Böhme,[2]) Müller-Strübing,[3]) Swoboda,[4]) Herbst [5]) censent „ἀρετή“ valere idem quod voces nostras „Tüchtigkeit, Mannhaftigkeit, Thatkraft“ et ad res gestas sive ad eam artem, quam in re publica exhibuerit, non ad mores spectare.

Qua voce quid hoc loco voluerit scriptor, facile cognosci posse puto vel ex aliis locis, in quibus eadem vox apud scriptorem invenitur.

Imprimis duo loci non neglegendi sunt, quibus illam „ἀρετή“ singulis[6]) hominibus attribuit: VI, 54. 5, et IV, 81. 2. Alterum locum, de quo nunc dicendum est, Müller-Strübing recte dicit (p. 636) id lumen, quod nullum alium locum, afferre voci ἀρετή: „καὶ ἐν τούτῳ ὁ Ἵππαρχος ὡς αὖθις πειράσας οὐδὲν μᾶλλον ἔπειθε τὸν Ἁρμόδιον, βίαιον μὲν οὐδὲν ἐβούλετο δρᾶν, ἐν τρόπῳ [pro „τόπῳ“ Levesquium secutus recepi „τρόπῳ“] δέ τινι ἀφανεῖ ὡς οὐ διὰ τοῦτο δὴ παρεσκευάζετο προπηλακιῶν αὐτόν. οὐδὲ γὰρ τὴν ἄλλην ἀρχὴν ἐπαχθὴς ἦν ἐς τοὺς πολλούς, ἀλλ᾿ ἀνεπιφθόνως κατεστήσατο· καὶ ἐπετήδευσαν ἐπὶ πλεῖστον δὴ τύραννοι οὗτοι ἀρετὴν καὶ ξύνεσιν, καὶ Ἀθηναίους εἰκοστὴν μόνον

---

1) Fellner. (Forsch. des Th.) p. 57. „ausserordentliche Tüchtigkeit.“

2) Böhme. (VIII, 68) „persönliche Tüchtigkeit.“

3) Müller-Strübing. p. 636. (Aristophanes u. d. hist. Kritik.) „ἀρετή“ heisst bei ihm nichts anderes als Mannhaftigkeit, energisches, rücksichtsloses Verfolgen eines bestimmten Zweckes.“

4) Swoboda. (Thuk. Quellenst. p. 24.) „ἀρετή“, Tüchtigkeit — er urteilt weder über dessen moralische Höhe noch dessen Nutzen für den Staat.“

5) Herbst. (Philol. 42.) p. 762 ff. „in deren besonderer Tüchtigkeit, vor allem in dem an Einsicht und Beredsamkeit das Mass der gewöhnlichen Menschen weit überragenden Antiphon.“

6) Non puto necesse esse me respicere lib. VII, 86. quo loco plerique libri: „διὰ τὴν νενομισμένην ἐπιτήδευσιν“, Vaticanus autem et Casselanus „διὰ τὴν πᾶσαν ἐς ἀρετὴν νενομισμένην“ praebent. Quod additamentum recepit Becker, quem omnes fere ut Krueger, Boehme, Classen sequuntur. Hic Niciae studium liberalitatis attribuitur.

πρασσόμενοι τῶν γιγνομένων τήν τε πόλιν αὐτῶν καλῶς διεκόσμησαν καὶ τοὺς πολέμους διέφερον καὶ ἐς τὰ ἱερὰ ἔθυον. τὰ δὲ ἄλλα . . ." Sed vir doctissimus obscuritatem et tenebras et illi loco et voci ἀρετή ipse afferre mihi videtur, haec dicens (p. 637 l. l.): Hipparchos zeigt seine ξύνεσις dadurch, dass er vermeidet einen öffentlichen Scandal zu machen . . . .; seine Thatkraft, die ἀρετή aber darin, dass er den einmal gefassten Beschluss, sich zu rächen, rücksichtslos, ohne alle Skrupel über die Wahl der Mittel, verfolgt und durchführt." et cetera . . . . Nam ab ea interpretatione abhorrent et priora et insequentia verba, quae perspicue docent, quae vis insit in vocabulo ἀρετή. Quis est quin intellegat in prioribus his verbis: „καὶ ἐν τούτῳ — προπηλακιῶν αὐτόν" vim tribuendam esse verbis: „βίαιον μὲν οὐδὲν ἐβούλετο" — („Hipp. nullam vim facere voluit, sed id egit, ut obscure, quasi ob illam causam non fieret, ullam contumeliam ei imponeret")? In his enim sententiam gravissimam inesse docent vel illa, quae de imperio Hipparchi universo scriptor, ut haec confirmet, addit: „neque ceteris in rebus, priusquam ab Harmodio reiectus esset, (ἐπαχθής) iniquum sive grave fuisse eius imperium in multitudinem, sed imperium (ἀνεπιφθόνως)[1] ita eum constituisse, ut non in odium offensionemque multitudinis irrueret." Quae de Hipparcho dicta sequitur ille locus, quo generatim et summatim exponit scriptor, quomodo omnes[2]) Pisistratidae, Hippias et propinqui eius, rem publicam administraverint; quos longissimum tempus[3])

---

1) similis vis inest in vocabulo „ἀνεπίφθονος" VII, 77. 2. quo loco Nicias se in homines fuisse „δίκαιος" et „ἀνεπίφθονος" dicit.

2) Non mirum videtur, quod hoc loco scriptor omnes propinquos Hippiae socios administrandae reipublicae esse dicit, cum paulo post (c. 55) scriptum videamus hoc: „ὅτι δὲ πρεσβύτατος ὢν Ἱππίας ἦρξεν."

3) ἐπὶ πλεῖστον sc. χρόνον, ut saepe. cfr. I. 18. 1. ἐπὶ πλεῖστον ὧν ἴσμεν χρόνον. item: „ἐκ πλείστου, ἐκ πολλοῦ" significant saepius idem quod: „perdiu, diu."

ut tyrannos scriptor dicit studuisse[1]) illis virtutibus (ἀρετή — ξύνεσις). Quibus vocibus quid voluerit scriptor, docent haec ipsa verba: „οὐδὲν βίαιον" (opp. δίκαιος) „ἐβούλετο δρᾶν", deinde „οὐδὲ ἐπαχθὴς ἦν" et „ἀνεπιφθόνως". Quae iam sensit scholiastes, qui „ἀρετήν" interpretatur „δικαιοσύνην", et Krueger, qui quidem hanc vocis notionem angustiorem esse perspiciens dicit illam artem (δικαιοσύνη) praecipue, sed non unam respiciendam esse; certiorem autem sententiam ipse non expromit. Classen voci „ἀρετή" hic latiorem melioremque notionem subicit hunc locum ita interpretatus: „von allen Tyrannen haben diese am längsten auf edle Gesinnung (ἀρετή) und Geistesbildung (ξύνεσις) hohen Werth gelegt.". Quamquam ne haec interpretatio quidem, praesertim cum a Classeno illa vis (Geistesbildung) voci ξύνεσις subiecta sit, mihi videtur satis exprimere, quid sibi velint illa verba. Equidem censeo ex illis ipsis prioribus verbis intellegi posse voce ἀρετή hoc quoque loco scriptorem idem, quod (VIII, 68. 1. et IV 81. 2.), significasse „liberalitatem", voce ξύνεσις „prudentiam" (edle, verständige Denk- und Handlungsart). An non studium liberalitatis et prudentiae elucet in ipso quoque Hipparcho, si quidem is potentissimus homo etiam tum, cum repulsae dolore impulsus erat, animo suo sive irae moderatus nihil, quo leges perrumperet, facere voluit? Item ex illis verbis: „οὐδὲ ἐπαχθὴς ἦν" et „ἀνεπιφθόνως κατεστήσατο" intellegi potest Hipparchum antea omni tempore eidem liberalitati et prudentiae studuisse; studium quidem earum virtutum ab eo, quem importunum violentumve tyrannum videri aut esse semper veritum esse scriptor dicit, abiudicari non potest. — Quamquam non modo priora, sed etiam insequentia verba docent (καὶ Ἀθηναίους — ἔθυον) hanc esse veram et rectam vim vocabuli ἀρετή. Ex his verbis

---

[1]) hanc esse vim veram et rectam verbi (ἐπιτηδεύω) docent II, 36. 4. VII, 86. 5. quibus locis voce (ἐπιτήδευσις) nisi studium nihil significatum esse potest.

satis elucent multiplices[1]) et variae virtutes eorum tyrannorum, ut clementia, iustitia, abstinentia, moderatio, certe non ea virtus, quam Müller-Strübing vult. Atque eos, quos primum narrat Thucydides vicesimam tantum redituum ex agris partem[2]) exigentes inde urbem exornasse et bella tolerasse, deinde leges, quibus Athenienses utebantur, non sustulisse, liberalitati et prudentiae studuisse optimo iure dici potest.[3]) — Sed quae sit vis vocis *ἀρετή*, ut ad alterum locum veniamus, docent haec quoque verba (IV, 81. 2): „*ἔς τε τὸν χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ ἐκ Σικελίας πόλεμον ἡ τότε Βρασίδου ἀρετὴ καὶ ξύνεσις, τῶν μὲν πείρᾳ αἰσθομένων,*[4]) *τῶν δὲ ἀκοῇ νομισάντων, μάλιστα ἐπιθυμίαν ἐνεποίει τοῖς Ἀθηναίων ξυμμάχοις ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους.*“ Quo loco narrat Th. virtutes, quae in Brasida fuissent, sociis Atheniensium, qui illarum memores arbitrarentur ceteros Lacedaemonios ei similes esse, studium in Lacedaemonios propensum in bello post res Siculas gesto iniecisse. Hic quoque scriptorem vocabulis (*ἀρετή-ξύνεσις*) libe-

---

1) non neglegenda sunt illa verba (VI, 57. 2.) „*ἦν δὲ πᾶσιν εὐπρόσοδος ὁ Ἱππίας.*“

2) cum Pisistratus decimam redituum ex agris partem exigere instituisset. vid. Boeckh. in oec. polit. Ath. p. 443.

3) Mihi quidem videtur scriptor hoc loco Pisistratidas cum aliis tyrannis Graeciae, qui tantum suis commodis serviebant et omnia ad suas utilitates referebant, comparare et contendere, quorum mores et studia describit (I, 17.) his verbis *τύραννοι — τὸ ἐφ᾽ ἑαυτῶν μόνον προορώμενοι ἔς τε τὸ σῶμα καὶ ἐς τὸ τὸν ἴδιον οἶκον αὔξειν κτἑ.* Plane autem aliud scriptor de tyrannide Pisistratidarum; et hoc sine ulla dubitatione confirmaverim Thucydidem quasi animi quodam calore describere, qua ratione illi tyranni ante necem Hipparchi regere et gubernare studuerint. Quare recte, ut mihi quidem videtur, Müller-Strübing (Aristophanes. p. 543 adnot.) hunc locum adhibet ad demonstrandam necessitudinem quandam, quae Thucydidi cum gente Pisistratidarum intercesserit.

4) *νομισάντων* vult Cobet [Thucydidea. pag. 39. vol. IX. pars I. Mnemosyne 1881.] deleri et „*αἰσθομένων*“ ad utrumque: *πείρᾳ — ἀκοῇ* pertinere (Brasidae virtutes alios usu expertos esse, alios fando audivisse dicens) recte, ut mihi quidem videtur.

ralitatem et prudentiam (edle, wohlwollende, verständige Denk- und Handlungsart) significasse docent haud ambigue haec verba, quae praecedunt, ad quae nos addita vox ἡ „τότε“ ἀρετή vocat: „τό τε γὰρ παραυτίκα ἑαυτὸν παρασχὼν δίκαιον καὶ μέτριον ἐς τὰς πόλεις ἀπέστησε τὰ πολλά.“ Ex quibus cognosci potest Brasidae iustitia sive potius reverentia aequi rectique atque moderatione a. 424 plerasque urbes impulsas esse, ut ab Atheniensibus ad Lacedaemonios deficerent. Neque dubium esse potest, quin vocabula ἀρετή-ξύνεσις ad illa: „δίκαιος-μέτριος“ spectent, et liberalitas eius eluceat ex reverendo aequum rectumque sive iustitia. Itaque Classen recte hic ἀρετή interpretari videtur haec dicens [1]) „ἀρετή nicht Tapferkeit, sondern die humane, wohlwollende Gesinnung.“ Quare autem Müller-Strübingius hanc vim „Mannhaftigkeit, energisches, rücksichtsloses Verfolgen eines bestimmten Zweckes“, hic quoque voci ἀρετή subiciat, intellegere non possum, ipse non dicit. Praeterea memorabilis est ille quoque locus (II 40. 4.), quo verba, quae ad vocem (ἀρετή) spectant, nullam aliam eius significationem nisi eam, quam paulo ante dixi, recipiunt; quam ob causam scholiastes illam vocem hic interpretatur: „τὴν φιλίαν καὶ εὐεργεσίαν“, quem Haacke et Krueger [2]) sequuntur. Similem vim illi voci subiciendam esse censeo his quoque locis: IV, 19. 2. 3. I. 52. 3. — [3])

---

[1]) Classen. adnot. ad hunc locum vol. IV p. 131; praeterea adnot. VI, 54. haec: „ἀρετὴ καὶ ξύνεσις werden auch vom Brasidas als die trefflichsten sittlichen und intellektuellen Eigenschaften umfassend hervorgehoben.“ (vol. VI p. 92.)

[2]) Eisdem fere verbis utitur Classen. (vol. II p. 62. adnot. ad verba τὰ ἐς ἀρετήν): „in Betracht dessen, was Menschenfreundlichkeit, wohlwollende Gesinnung fordert.“

[3]) Neque ea neglegenda sunt, quae L. Schmidt (die Ethik der alten Griechen. 1882. I. p. 298) de hac voce recte, ut mihi quidem videtur, dicit his verbis: „Zunächst giebt sie (die attische Periode) ihm gern eine Beziehung auf dasjenige, was nicht sowohl bei der Gesamtheit der Menschen als bei bestimmten Kreisen oder Einzelnen Anerkennung und Dank verschafft, legt also darein den Sinn der Wohlthat oder des Verdienstes um Andere, ja selbst den der hierin

Sed ut ad hunc locum (VIII, 68) redeamus, vel ex iis, quae supra de voce (ἀρετή) dixi, apparet hoc quoque loco illa voce scriptorem non talem virtutem, qualem Müller-Strüb., Swoboda, Fellner, alii dicunt, sed eandem liberalitatem (edle, wohlwollende Denk- und Handlungsart") significasse, praesertim cum, ut eam vim illi (ἀρετή) subiciamus, insequentia verba postulare videantur, quibus scriptor dicit Antiphontem gloriam et honores, quos virtutibus suis, illo acerrimo ingenio et eloquentia, adipisci potuerit, non cupide appetiisse illo tempore, sed liberaliter et innocenter suum tempus temporibus amicorum et eorum, qui consilii inopes fuerint, transmisisse. Atque etiam Antiphontis liberalitatem praedicans talibus verbis opponere scriptor mihi videtur eum illi generi rhetorum eiusdem aetatis, qui quasi cibum quaestumque ex dicendo captabant et, sive quod ambitiosi sive quod praemiorum mercedibus evocati erant, simulantes se suasores et ministros populi esse cum magno reipublicae detrimento dicebant, ad accusandum descendebant, lites sectabantur. Quorum mores et studia apud scriptorem multis locis carpta videmus. Memorabiles sunt duo loci in oratione Cleonis (III, 38. 1—3) et (III, 40. 3.), quibus a Cleone ei, quos ῥήτορες dicit, carpuntur; hoc quoque loco (VI. 29, 3.) ab adversariis Alcibiadis tales rhetores subornari scriptor dicit. — Forsitan quispiam dixerit: Num Antiphonti, cum perduellionis [1]) eum accusatum capitisque damnatum esse

---

sich äussernden wohlwollenden Gesinnung; so spricht Andocides am Schlusse der Rede über die Mysterien (150) von denen, welche den Beweis der grössten ἀρετή gegen das athenische Volk geliefert haben; so erwähnt Kyros bei Xen. (Anab. 1. 4, 8.) die frühere ἀρετή des Xenias und Pasion gegen ihn, die nicht unvergolten bleiben soll; so sind insbesondere bei Thukydides die Fälle dieser Anwendung sehr zahlreich."

[1]) Müller-Strübing (p. 636. Aristoph.) vocat eum „geheimen Leiter der oligarchischen Verschwörungen, Landesverräter und Organisator des Meuchelmordes."

Pseudo-Plutarchus [1]) testetur, liberalitas attribui potest? Sint sane haec vera, quae a Pseudo-Plutarcho de damnatione eius et accusatione dicta sunt. Certe etsi Antiphon in proditionis crimen vocatus capitisque damnatus est, non habemus quod illam virtutem, liberalitatem, quae a Thucydide ei sine dubio adiudicatur, et ex illis verbis, quae supra significavi, elucet, ab eo abiudicemus. Adde quod, num Antiphon merito illas poenas luerit, et quanta culpa in eo fuerit, dubium videtur, siquidem eum, cum plurimi ex iis, qui cum Lacedaemoniis de pace egerant, Deceleam aufugissent, et ipse quoque fugere posset, in urbe remansisse inter omnes constat. Num confisus facultate dicendi Athenis remansit? Si proditionis sibi conscius fuisset, opinor ipsum quoque, cum non ignoraret, quod periculum sibi immineret, a poena se fuga erepturum fuisse.

Thucydides quidem iis locis [2]), quibus Antiphontis mentionem facit, neque illam accusationem aut damnationem neque quidquam, ex quo Antiphontis proditionem interpretari possimus, commemorat; ne illo loco quidem (VIII, 91, 3), ubi scriptor de criminibus, quae Theramenes in adversarios suos confert, haec loquitur: „ἦν δέ τι καὶ τοιοῦτον ἀπὸ τῶν τὴν κατηγορίαν ἐχόντων, καὶ οὐ πάνυ διαβολὴ μόνον τοῦ λόγου. ἐκεῖνοι γὰρ μάλιστα μὲν ἐβούλοντο ὀλιγαρχούμενοι ἄρχειν καὶ τῶν ξυμμάχων — — — εἰ τοῖς γε σώμασι σφῶν ἄδεια ἔσται.“ Nam his verbis nescio an scriptor significaverit consilia perfida tantum Phry-

---

1) Verba et senatus decreti (ψήφισμα) et iudicii (καταδίκη), quae apud Pseudo-Plutarchum scripta videmus, ex Caecilio hausta sunt. Caecilium autem psephisma e Crateri συναγωγῇ ψηφισμάτων desumpsisse Blassius perspexit. cfr. Blassii adnot. (ed. Antiph. praef. p. XXXVIII § 22) et eiusdem libr. (die Gesch. der att. Bereds. von Gorg. bis L.) p. 87 sqq.

2) praeter hunc locum VIII, 68. (ubi quidem extrema haec verba sunt: „αἰτιαθεὶς ὡς ξυγκατέστησε, θανάτου δίκην ἀπολογησ.“ de quibus vid. paulo post), iterum Antiphontis mentionem facit VIII, 90. 1. 2. quo loco Th. narrat id unum: Antiphontem legatum una cum Phrynicho et decem viris Lacedaemonem missum esse.

nichi et eius sociorum velut Peisandri, Alexiclis, quos paulo post (c. 98) Deceleam sibi suisque rebus timentes quam celerrime fugisse narrat, non Antiphontis, cum is suae saluti prospicere non studuerit. Itaque vera esse mihi videntur et multa, quae Blassius (pp. 89. 90) secundum Antiphontem disputavit et hoc imprimis: „dass auch hier die verhältnismässig Besten und Ehrenwertesten für die Sünden ihrer nichtswürdigen Genossen mit gebüsst haben.“ Scriptor autem cum ipse reticet atque hoc ipso loco (VIII, 68. 2), quo illius accusationis aut damnationis mentionem facere poterat sive debebat, dicit haec verba: *„αἰτιαθεὶς ὡς ξυγκατέστησε, θανάτου δίκην ἀπολογησάμενος“*, sibi persuasum esse Antiphonti nulla consilia patriae prodendae unquam fuisse sine dubio docere videtur. Itaque etiam id, quod in proditionis crimen illum vocatum capitisque damnatum esse tradunt, nos non impedit, quominus scriptorem voce *ἀρετή* liberalitatem significasse censeamus.

Quid sit quod scriptor Antiphontem talibus laudibus efferat.

Quae quum ita sint, et quum ei non solum acerrimum ingenium atque divinam quandam dicendi gravitatem, sed etiam liberalitatem a scriptore adiudicari et illas tres virtutes ex amplissimis verbis elucere satis demonstrasse mihi videar, proximum est, ut doceam, quid sit quod scriptor eum talibus laudibus efferat. Quae laudes Antiphontis animos et veterum velut Ciceronis,[1] Caecilii[2] et recentiorum criticorum et interpretum ad se converterunt. Mirum in modum Antiphontem laudibus ornari omnium in unum congruerunt sententiae, et ipsi quoque concedunt ii, qui ut

---

1) cfr. Cicero. (Brutus 12, 47).

2) apud Pseudo-Plutarchum scriptum videmus hoc: „*ἐξ ὧν ἐπαινεῖται παρ' αὐτῷ ὁ Ἀντιφῶν.*“ (Blass. praef. XXXIV.)

Swoboda, Müller-Strübingius, Herbst[1]) laudes minuere student, cum vocem ἀρετή ad vitam honestam spectare negant et eum sola eloquentiae laude aut acerrimo ingenio florere volunt. Diversae autem inter se sunt sententiae de causa, quae scriptori fuerit ad praedicandas virtutes Antiphontis. Minime firmum ad probandum esse mihi videtur id, quod Swoboda (Thukyd. Quellenst. p. 25) profert: Wozu diese besondere Betonung des Verstandes bei Antiphon? ..... das echt historische Gerechtigkeitsgefühl drängt ihn den geistig bedeutenden Antiphon gegen den abgeschmackten Vorwurf der ἀξυνεσία in Schutz zu nehmen" .... etc. Haec quidem et similia propter ea potissimum probare non possum, quod scriptorem, qui de paucis[2]) aequalibus, qui inter suos praestabant, paucis verbis sententiam suam dicit, pluribus et iis amplissimis verbis in Antiphonte puto non commoraturum fuisse, si solam ingenii magnitudinem praedicare et eum ab illa ἀξυνεσία defendere voluisset. Quod si ita esset, non puto scribendum esse: „ἀρετῇ τε οὐδενός .... καὶ κράτιστος ... καὶ ἃ γνοίη εἰπεῖν", sed sublato (τε): „ἀρετῇ οὐδενὸς δεύτερος, κράτιστός τε .... καὶ ἃ γνοίη ...", et vocem (ἀρετή) aeque accuratius exponi posse verbis: „ἐνθυμηθῆναι" — — γνοίη εἰπεῖν" atque eadem vox his verbis exponitur: βουλῇ τε νοῷ τε ab Homero (Odyss. XII, 211.): „ἀλλὰ καὶ ἔνθεν ἐμῇ ἀρετῇ, βουλῇ τε νοῷ τε ἐκφύγομεν." An non censes vel haec pauca verba, si scriptor illud voluisset, suffectura fuisse: οὐκ ἀξύνετος εἶναι, quibus verbis Phrynichi magnitudinem ingenii (VIII, 27. 5) praedicat — aut haec verba: ἀνὴρ οὔτε εἰπεῖν οὔτε γνῶναι ἀδύνατος[3]) — aut haec pauca verba: ἀνὴρ καὶ ξυνετὸς δοκῶν

---

[1]) cfr. Philol. 42. p. 761. ubi ille doctus vir, cum haec dicit: „in dem an Einsicht und Beredsamkeit das Mass der gewöhnlichen Menschen weit überragenden Antiphon" — ex hoc loco (VIII, 68, 1.) duas virtutes elucere vult.

[2]) id quod infra demonstrabitur.

[3]) quibus verbis Thuc. paulo post (VIII 68. 4.), ut Theramenam laude afficiat, utitur.

εἶναι καὶ σώφρων.[1]) Sed tantum abest, ut scriptor Antiphonti adiudicet solas *ξύνεσις καὶ δεινότης*, illas virtutes, quae quidem paucis aequalibus[2]) ut Pericli (I, 139. 4. II, 65) et Theramenae (VIII, 68. 4) adiudicantur, ut contra simul cum his praedicet verbis amplissimis *ἀρετή* (liberalitatem), cui virtuti Peisistratidas et Brasidam et Niciam[3]) studuisse dicit et quam nisi eis nemini adiudicat. Quare sententiam Swobodae et eorum, qui similia sentiunt, probare non possum. Rectius autem sentire videntur ii, qui scriptorem ob id ipsum, quod familiariter Antiphonte usus sit, eum talibus laudibus extulisse et haec verba quasi testimonium quoddam Thucydidis pietatis erga eum aut naturae quasi consensus atque concentus[4]) esse dicunt. Classenum quidem hanc sententiam nuperrime aperuisse, et in eadem fere cum Classeno Kruegerum et Blassium[5]) esse supra commemoravi. Idem sensisse iam Caecilius Calactinus videtur, qui, ut accepimus, ex laudibus, quibus Antiphontem scriptor ornavit, eum non solum familiarem, sed etiam discipulum Antiphontis fuisse collegit. Caecilium haud scio an multi veteres critici secuti sint. Quam coniecturam probabilem esse cognosci potest vel ex contentione et compara-

---

1) cfr. (I, 79. 2), quo loco de Archidamo dicit.

2) praeter eos Themistocli (I, 138. 3.)

3) si modo codicibus Vaticano et Casselano fidem habere possumus.

4) cfr. ea, quae Jebb dicit p. 47 (libr. transl. ab Imelm). „Die Wärme, mit der Thukydides ihn charakterisiert als einen Mann von ausgezeichneter Einsicht sowohl wie Darstellungsgabe — bezeugt wenigstens eine gewisse geistige Sympathie."

5) cfr. Blass. (die att. Bereds.)

I. p. 86. „Allerdings ist es höchst wahrscheinlich, dass zwischen beiden ein näheres Verhältnis stattgefunden, da der Historiker ja im allgemeinen mit seinem Lobe durchaus nicht verschwenderisch umgeht."

et p. 201. (ibidem). „Man gab ihm in der Rhetorik den Antiphon zum Lehrer, gestützt auf die sehr eingehende und liebevolle Würdigung dieses Mannes im achten Buche, die allerdings auf ein näheres Verhältnis schliessen lässt."

tione earum descriptionum, quae apud scriptorem de viris haud mediocribus eiusdem aetatis inveniuntur. Scriptor enim de paucorum natura sive ingenio moribusque certa iudicia eaque paucis verbis facit. Praeter Antiphontem hi ferme sunt viri: Pericles, Nicias, Alcibiades, Cleon, Theramenes, Phrynichus Athenienses; Brasidas et Archidamus Lacedaemonii, Hermocrates Syracusanus. Ceteri viri paucis verbis tanguntur. Ex eo numero, qui eodem tempore sive Athenis sive alibi florebant, nescio an unum solum Periclem tali laude efferat, quali Antiphontem, cuius et illo loco (II, 65) [quo de rebus gestis et ingenio Periclis pluribus amplissimis verbis dicit], et altero loco (I, 139. 4.) mentionem facit his paucis: „*Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, ἀνὴρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πρῶτος Ἀθηναίων, λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατώτατος.*“ Ceterorum autem descriptio multo minus accurata videtur, quippe quorum de laudibus multo parcius dicat. Paucis verbis, ut haec nonnullis locis probem, naturam Cleonis III, 36. 2. IV, 21. 3. V, 16. 1., Phrynichi VIII, 27. 5. Theramenae VIII, 68. 4., Archidami I, 79, 2., Brasidae IV, 81, 2. 108. 2. describit.[1]) Quis est quin intellegat vel ex his locis Thucydidem in laudibus tribuendis non nimium aut tanquam prodigum fuisse. Ab his descriptionibus Antiphontea longe diversa est. Quam accurate Antiphontis naturam describit et quam grate pieque eum prosequitur, cui tres tam singulares eximiaeque virtutes adiudicantur! Omnium prima virtus dicitur *ἀρετή* (liberalitas), quam quidem scriptor Antiphonti, ut supra dixi, uni fere ex omnibus eiusdem aetatis viris adiudicat; extremis autem verbis Thuc. dicit „neminem unquam melius eo ullam oravisse capitis causam, cum se ipse defenderet,“ ut Ciceronis verbis utar. Quae cum ita sint, censeo scriptorem non tam sola iustitia quam caritate adduci, ut tam mirabiliter de eo ex omnibus uno sentiat. Atque nescio an amicus

---

[1]) cfr. Classen. praef. LXXI.

etiam his laudibus ab amico, qui ab adversariis in crimen proditionis vocatus et capitis damnatus erat, si non apud aequales, at certe apud posteros illud crimen propulsare velit. Quam defensionem hic scriptorem suscepisse non solum colligatur ex praedicata liberalitate aut ex ceteris summis laudibus, sed etiam ex eo, quod Thucydides, cum illam praeclaram postremam orationem commemoret, et de crimine proditionis et damnatione [1]) reticet. Quamquam non hic unus, sed etiam multi ex hominibus eiusdem aetatis illi crimini fidem abrogavisse mihi videntur, etiamsi rem iudicatam irritam facere non auderent. Lysiam quidem idem sentire, quod Thucydidem, concludere audeo ex hoc loco, in quo is calore quodam Antiphontem dicit. (or. XII contra Eratosth. § 67).

Quae quum ita sint, et ex hoc loco (lib. VIII, c. 68) quasi pietas quaedam sive caritas haud ambigue perluceat, videor mihi non sine causa hoc arbitrari: Thucydidem, si non artissimo verae amicitiae vinculo cum Antiphonte coniunctus aut discipulus eius fuerit, at certe Antiphontis familiaritate usum esse. Quae autem ex his amplissimis verbis Thucydidis perlucent, eis temporum rationes non obstant, cum inter omnes constet hos viros non nimis longe distantibus aetatibus fuisse. Antiphon quidem, quem recte, ut mihi videntur, Ruhnkenius [2]) et Blassius [3]) ol. 75 a. 1 vel 2 natum esse contenderunt, Thucydide annos natus maior fuisse decem quindecimve videtur. Thucydidem enim natum esse non ante annum 471 inter omnes, qui in vita eius exploranda versati sunt, ut satis constat, ita quo anno natus sit, illi inter

---

1) de hac re Blassius (ed. Antiph. praef. p. XXXV.) dicit haec: „Damnationem Antiphontis cum non commemoret Thucydides, id quoque de familiaritate utriusque argumento fuit. cfr. vit. Thucyd. p. 190. Westermann."

2) de dissert. Ruhnken. cfr. Hoppe, Antiphonteorum specimen p. 1—9. Halae. Sax. diss. 1874.

3) Blass. 1. (Gesch. d. att. Bereds. von Gorgias bis L.) p. 83. 2. idem, ed. Antiph. praef. p. XXXIV. 9. adnot. (in vita Antiph.)

se discrepant. Clinton, Poppo, Roscher, Curtius, Classen, alii secuti haec,[1]) quae Pamphila Graeca de anno natali memoriae prodidit, scriptorem a. 471 natum esse statuerunt. Quae de Wilamowitz-Moellendorf[2]) arbitraria esse putat. Ullricus[3]) eum initio belli adulescentem viginti trium octove annorum fuisse censet. Stahl[4]) Thucydidem Ol. 79 a. 1. (a. 464), Krueger[5]) Ol. 80 vel 81 (inter a. 460 et a. 452), Müller-Strübingius[6]) circiter a. 460 natum esse putant. Equidem de anno, quo natus sit, nihil pro certo affirmare ausim, sed tamen ex iis, quae Thucydides de se ipse (lib. I, c. 1, 1. et V, c. 26, 5.) prodidit, nescio an potius colligi possit eum ineunte bello triginta quinque vel quadraginta annos quam viginti tres annos natum fuisse. Nam his verbis (lib. I, 1, 1): „*ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων, τεκμαιρόμενος ὅτι . . . . καὶ ὁρῶν . . . τὸ μὲν εὐθύς, τὸ δὲ καὶ διανοούμενον,*“ scriptor significasse mihi quidem videtur se ineunte bello iam accuratam cognitionem belli gravitatis habuisse. Eadem de se scriptor iudicat altero quoque loco (lib. V. c. 26, 5): „*ἐπεβίων δὲ διὰ παντὸς αὐτοῦ, αἰσθανόμενός τε τῇ ἡλικίᾳ καὶ προσέχων τὴν γνώμην, ὅπως ἀκριβές τι εἴσομαι*“; his verbis significari a scriptore se tum, cum bellum geri coeptum esset, ea iam aetate fuisse et ad eam iudicandi maturitatem pervenisse, ut vera a falsis discernere posset, putant plerique interpretes, non Krueger.[7]) Cuius sententiam iam

---

[1]) petita ex libro Apollodori et servata ab A. Gellio (Noctt. A. A. XV, 23): „Thucydides . . . . initio belli Peloponnesiaci . . . . . fuisse . . annos natus videtur quadraginta. Scriptum est hoc in libro undecimo Pamphilae.“

[2]) v. Wilamowitz-Moellendorf. Herm. XII. p. 327.

[3]) Ullric. Beiträge zur Erkl. p. 128. 129. A. s. 151.

[4]) Stahl, praef. p. V. ed. Thuc.

[5]) Krüger. a., Untersuchungen p. 9—32. b., epikrit. Nachtr. p. 8 – 15.

[6]) Müller-Strübing. Aristoph. p. 537.

[7]) Krueger. a., ad Dionys. Hal. histor. p. 90; — b., idem, Unters. p. 9; — c., idem, epikr. Nachtr. p. 14 de voce „*ἡλικία*“.

Haacke[1]), Goeller, nuperrime Classen (in praef. p. XV. XVI. et p. XXI. XXV.) refellisse mihi videntur.

De similitudine, quae Thucydidi in scribendi ratione cum Antiphonte est.

Si scriptori cum Antiphonte familiaritas intercessit, consentaneum est illum annis inferiorem ex consuetudine sive familiaritate huius haud mediocris viri, quem ipse liberalitate, acerrimo ingenio, divina quadam dicendi facultate praeter ceteros floruisse dicit, nonnulla accepisse. Atque similitudinem quandam et cognationem orationibus Antiphontis cum Thucydidis historia contionibusque esse iam veteres perspexerunt, ut Tryphon grammaticus et Dionysius Halic. nomina Antiphontis et Thucydidis consociant, cum uterque vetustiore sermone Attico illoque dicendi genere usus sit, quod a rhetoribus *αὐστηρόν* vocatur, Tryphon (in Walz. Rhett. gr. VIII p. 750[2]): *χαρακτῆρες ῥητορικοὶ τρεῖς, τουτέστιν εἴδη φράσεων αὐστηρὸν, μέσον, ἰσχνόν. Καὶ τὸν μὲν αὐστηρὸν ἐπετήδευσε χαρακτῆρα ὁ Θουκυδίδης καὶ Ἀντιφῶν κτέ.* . Dionysius[3]) Halic. (de comp. verb. Reiske, p. 150) haec dicit: *ταύτης δὲ τῆς ἁρμονίας* (sc. *τῆς αὐστηρᾶς*) *πολλοὶ μὲν ἐγένοντο ζηλωταὶ κατά τε ποίησιν καὶ ἱστορίαν καὶ λόγους πολιτικοὺς διαφέροντες δὲ τῶν ἄλλων — ἐν δ' ἱστορίᾳ Θουκυδίδης, ἐν δὲ πολιτικοῖς λόγοις*

---

1) Haacke (in praef. ed. Thuc. p. VI.)

2) cfr. Maetzner. orr. XV Antiph. Berol. 1838. praef. p. VIII.

3) Dionysius praeterea Antiphontem non nisi raro breviterque commemorat de Isae. c. 20. de comp. p. 53. de Thucyd. c. 51. c. 53. (cfr. Blass. a., ed. Antiph. praef. p. XLI. b., idem, (Gesch. der att. Bereds. I pp. 104, 105. et in adnot.) — Uberius atque fusius Dionysius de Thucydidis genere scribendi disputavit praecipue in epistula ad Cn. Pompeium scripta c. III p. 767—777, deinde de Thucyd. charact., tum in epistula ad Ammaeum II., de Demosth. c. 1—2 et c. 9—10 (cfr. Blass. Gesch. der att. Bereds. I p. 202 sqq.) cfr. Wichmann. dissert. Hal. Saxon. 1878 „Dionysii Halic. de Thucydide judicia comp. et examinantur."

Ἀντιφῶν. et p. 53 ibidem *ἥ γέ τοι Θουκυδίδου λέξις, καὶ ἡ Ἀντιφῶντος — καλῶς μὲν σύγκειται.* Ex recentioribus primus Maetzner, quantum scio, multis locis struendorum verborum rationem in Antiphonte et Thucydide eandem reperiri, formulasque et voces nonnullas Antiphonti cum Thucydide communes esse aperuit [1]) et in commentariis suis docuit. Neque multo post uberius de ea re disputaverunt complures, ut Otfr. Müller,[2]) Blass,[3]) Both,[4]) Jebb[5]), a quibus Antiphonteum genus dicendi[6]) cum Thucydideo[7]) accurate comparatur. Qui primum apud utrumque non solum vocabula prisca et poetica inveniri, sed etiam ab utroque plane nova formari aut usitata novis notionibus instrui senserunt; deinde utrumque id egisse, ut sensa mentis quam accuratissime et aptissime explicaret: saepe utrumque etiam illa *ἀκριβολογία*[8]) (*ἐπὶ τοῖς ὀνόμασιν*) usum esse, et concinnitatem orationis minus ab utroque spectari[9]) quam diligentem sen-

---

1) cfr. praef. p. VIII (ed. orr. XV. Antiph.)

2) O. Müller. Griech. Literaturgesch. II, c. 33. (p. 305—313) c. 34 (p. 334—339.) ed. Heitz. 1876.

3) Blass. I. p. 113—136. et p. 195—226.

4) Both, de Antiphontis et Thuc. genere dicendi dissert. 1875 Marburg.

5) Jebb, de. orr. Thuc. 1883. p. 48. sqq.

6) Ignatius, de Antiphontis Rhamnusii elocutione. diss. Gott. 1882.

7) Pannicke, dissert. Berol. 1867. de austera Thuc. compositione. cfr. Poppo I p. 267—277. et Classen p. LXXX sqq.

8) cfr. Marcellin. § 36.

9) Idem non eodem modo ab utroque effici consentaneum est. De discrimine, quod hac in re inter Thucydidem et Antiphontem intercedit, iidem disseruerunt.

cfr. Both. p. 41 sqq.

cfr. Otfr. Müller. II. p. 335.

cfr. Lehmann. Putbus. progr. 1876. p. 15—17.

cfr. Jebb, qui p. 48 h. l. paucis haec dicit: Andererseits weicht die Darstellungsform des Thukydides in dreifacher Beziehung von der des Antiphon ab. Erstens hat Thukydides eine prägnante Kürze, wie sie in solchem Masse für einen praktischen Redner nicht möglich gewesen sein würde, da kein gewöhnlicher Zuhörer den Sinn vollkommen

tentiarum explicationem. Tum eidem praeterea senserunt utrumque iam a prioris aetatis scribendi consuetudine recedentem periodico generi (periodischen Schreibart) operam dedisse; postremo demonstrant figuras, quas Antiphon ad concinnitatem quandam enuntiatorum efficiendam adhibuerit, easdem in Thucydidis orationibus inveniri (*σχήματα τῆς λέξεως*), sententiarum autem figuras (*σχήματα τῆς διανοίας*) et apud Antiphontem et Thucydidem perraro occurrere.

Nunc, quae diversae coniecturae ex ea similitudine factae sint, et quid ex hac colligi possit, exponam. Alii enim, ut Otfr. Müller[1]), nuper Lehmann[2]) coniecerunt Thucydidem Antiphontis oratoris disciplina usum esse, alii viri docti, ut Blass, Krueger, Classen[3]) apud Thucydidem multum Antiphontis auctoritatem valuisse. Cum eidem et

---

verstanden hätte. Zweitens ändert Th. häufig, um das für den Gedanken entscheidende Wort nachdrücklicher hervorzuheben, nicht nur die natürliche, sondern auch die rhetorische Wortfolge; auch das ein Zeichen, dass er für Leser, nicht für Hörer schreibt. Drittens sind seine etwas locker und kunstlos gefügten Perioden länger als die des Antiphon, und dies, weil Th. Ideen von komplexerer Art auszudrücken bemüht ist.

1) Otfr. Müller de ea re haec dicit II p. 305. „Die Reden des Antiphon stehen hinsichtlich des Stiles in naher Verwandtschaft mit dem Geschichtswerk und den darin eingestreuten Reden des Thukydides und bestätigen die von vielen Grammatikern überlieferte Angabe, dass Thukydides den rhetorischen Unterricht des Antiphon genossen habe. — ibidem p. 334: Der Zugang zu einer richtigen Auffassung dieses eigenthümlichen Stiles ist, wie uns scheint, schon durch die Bemerkung gegeben, dass im Thukyd. die gedankenschwere Beredsamkeit des Perikles sich mit dem altertümlichen, strengen Kunststile der Rhetorik des Antiphon vereinigt.

2) Lehmann, Putbus. Progr. 1876. p. 19 sqq.

3) Classen. praef. p. LXXVIII: „dass Th. die neuen Bildungselemente, die in seinen Jünglingsjahren durch Philosophen und Rhetoren in Athen eingeführt oder durch Redner, wie Antiphon, angewendet wurden, mit Bewusstsein auf sich habe einwirken lassen. Es ist anziehend, einzelne Spuren dieses Einflusses hie und da zu beobachten.“ Praeterea idem. p. XIX.

multi alii praeterea Thucydidem sive Gorgiae[1]) praecepta secutum esse sive eum sibi imitandum proposuisse dicant, Susemihl[2]) et de Wilamowitz-Moellendorf[3]), illi viri doctissimi, et necessitudinem inter Antiphontem et Thucydidem intercessisse et scriptorem quidquam ex Antiphonte accepisse negant; ex eo autem, quod uterque bene dicendi arte a Gorgia, „litterarum Atticarum prosa artificiosa scriptarum conditore," imbutus sit, cum multa, quae cum Antiphonte scriptori communia sunt, tum illam dialecti similitudinem et similem figurarum usum interpretantur. Quam acutissimam coniecturam viri docti, alteri

---

1) cfr. Blass I, p. 201. „Dass er endlich dem Gorgias ...... mit voller Aufmerksamkeit sich zuwandte, lässt sich ebenfalls von vornherein erwarten und wird auch durch gewisse Eigentümlichkeiten seiner Schreibart bestätigt. .. cet. cfr. ea, quae idem (III. 2 p. 325) dicit.

2) cfr. ea, quae Susemihl in quaest. epicrit. de vitis Tisiae.... Gorgiae (Gryphisw. 1884. p. XIX. sqq.) et nonnullis annis ante de Gorgia scripsit in Ann. philol. (1877) p. 797. sqq.

„Wie hätte er (Gorgias) ohne einen längeren Aufenthalt „auf den Stil des Antiphon, Thukydides ..... Einfluss ge„winnen können?"

et infra: „Hiernach wird es im höchsten Grade wahr„scheinlich, dass Gorgias nicht bloss zuerst eine kunstgerechte „Prosa zu begründen unternahm — — – dass er sie überhaupt „zuerst geschaffen hat, und dass er nicht bloss in Bezug „auf die von ihm erfundenen Figuren und die auf „ihm beruhende Art der Periodik bereits dem An„tiphon und hier und da auch dem Thukydides ein „Vorbild gewesen ist, sondern dass zu seinen Neuerungen auch „noch dieser weitere Schritt gehörte."

3) U. de Wilamowitz-Moellendorf (Verh. der 32. Vers. deutscher Philol. Wiesbaden 1877. p. 89. sqq.

„Wer Thukydides so schreiben lehrte (*πράσσειν*, *ἧσσον*, *σσ* „pro *ττ* etc.) war derselbe, der ihnen auch die stilistischen und „rhetorischen Wege gewiesen hatte, der zuerst als Ausländer „und nachweislich eher als jene Athener athenisch schrieb.... „Gorgias. Die Rückkehr zum reinen Attisch ist demnach ent„sprechend mit einem Bruche des gorgianischen Stiles verbunden."

etiam nunc totam, ut E. Maass,[1]) alteri ut Hiller, Blassius aliqua ex parte probant. Blassius ea, quae illi viri de similitudine Atticae dialecti coniecerunt, sequi videtur, quippe qui l. l. III, 2. p. 325 (adnot. ad I, p. 52. et p. 60) haec dicat: „Attisch war von jeher πράττω, διττός. Aber diese, den meisten übrigen Hellenen sehr fremdartig klingenden Formen verschmähten sowohl die Tragiker als (nach ihrem Vorbild) der erste Kunstredner, der dann seinerseits wieder, wie es scheint, für Antiphon und Thukydides massgebend wurde."

Similia dixit iam Hiller in Bursiani rell. ann. 1879 p. 144, cum ipse quoque a ceteris abhorreat, quae illi statuebant litterarum Atticarum prosa artificiosa scriptarum conditorem Gorgiam fuisse; cuius verba ipsa repetam: „Nur das „ist richtig . . . dass der Leontiner Gorgias der erste Ver„treter der attischen Beredsamkeit (und somit der erste be„deutende attische Prosaiker) gewesen ist, und dass er es „war, durch den der attische Dialekt der kunst„gemässen Beredsamkeit wurde. Die nicht atti„schen Formen der ἀρχαία Ἀτθίς sind auf den Ein„fluss des Gorgias zurückzuführen." Haec fere coniecturae ex ea similitudine, quae in scribendi ratione Thucydidi cum Antiphonte est, a viris doctis huius aetatis captae sunt. Nunc videamus, num haec similitudo ad Gorgiam referenda sit.

Ex veteribus criticis ei, qui de orationibus aut de genere dicendi Thucydidis disseruerunt, in tractando figurarum apud Thucydidem usu plerumque in mentionem Gorgiae Leontini

---

1) cfr. Maass, Deutsche Litteraturz. 1884. No. 37. p. 1335, qui illa probat his verbis:

„Die glänzende Entdeckung unserer Tage, dass an Gorgias „Prosa in der Wahl des Dialektes wie in der sprachlichen For„mung des Ausdruckes die ganze Folgezeit bald fortsetzend — „bald modificirend sich anschliesst — das stilistische Verständ„nis eines Antiphon und Thukydides basiert ganz auf dieser „Voraussetzung."

inciderunt. Dionysius Halic. quidem in percensendo Thucydidis genere dicendi hunc neque imitatorem neque discipulum illius vocat, sed (de Thucyd. 24, p. 869) tantum dicit saepius figuras (ἀντιθέσεις, παρονομασίας, alias) usurpatas esse, haec addens „ἐν αἷς ἐπλεόνασε Γοργίας ὁ Λεοντ.“ praeterea cfr. περὶ τ. Θουκ. ἰδ. 17 p. 808. Idem alio loco (ad Cn. Pomp. p. 775) veteris Atticae dialecti optimum exemplar Thucydidem esse statuit his verbis: „Ἡρόδοτός τε γὰρ τῆς Ἰάδος ἄριστος κανών, Θουκυδίδης τε τῆς Ἀτθίδος.“ Neque deest Gorgias apud Marcellinum, qui dicit (§ 36): „ἐζήλωσε — ὥς φησιν Ἄντυλλος — ἐπ' ὀλίγον καὶ τὰς Γοργίου τοῦ Λεοντ. παρισώσεις, καὶ τὰς ἀντιθέσεις“ etc. et § 51 „πολυειδὴς δὲ ἐν τοῖς σχήμασι, τὰ πολλὰ καὶ τῶν Γοργίου τοῦ Λεοντ. μιμούμενος.“ Thucydidem veterem Atticam dialectum secutum esse dicit Marcellinus § 52. Qui imitator apud Marcellinum commemoratur, is evadit discipulus Gorgiae apud Philostratum vit. sophist. p. 209 ed. Kayser (cfr. E. Petersen. Dorp. comment. p. 11 sqq.). — Gorgiam autem a. 427 Ol. 88, a. 2. a Leontinis, quum a Syracusanis bello opprimerentur, principem legationis Athenas missum esse Diodorus Siculus (XII, 53) [1]) memoriae tradit. Idem fere scriptum legimus apud Platonem (Hipp. mai. p. 282., apud Dionysium (iud. Lys. c. 3 p. 458) Pausaniamque [2]) VI, 17, 9. Quem postea iterum sive saepius Athenas venisse nemo scriptor memoriae prodidit, neque ex ullis vestigiis videdur hoc intellegi posse, nisi ex hoc loco

---

1) eius loci verba sunt haec: ἐπ' ἄρχοντος Εὐκλέους . . . κατὰ Σικελίαν Λεοντῖνοι Χαλκιδέων μὲν ὄντες ἄποικοι, συγγενεῖς δὲ Ἀθηναίων ἔτυχον ὑπὸ Συρακουσίων πολεμούμενοι· πιεζόμενοι δὲ τῷ πολέμῳ καὶ διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Συρακουσίων κινδυνεύοντες ἁλῶναι κατὰ κράτος, ἐξέπεμψαν πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας ἀξιοῦντες τὸν δῆμον βοηθῆσαι τὴν ταχίστην καὶ τὴν πόλιν ἑαυτῶν ἐκ τῶν κινδύνων ῥύσασθαι· ἦν δὲ τῶν ἀπεσταλμένων ἀρχιπρεσβευτὴς Γοργίας ὁ ῥήτωρ δεινότητι λόγου πολὺ προέχων πάντων τῶν καθ' ἑαυτόν.

2) cfr. Foss, de Gorgia Leont. p. 18. sqq.
Blass. l. l. I. p. 46. sqq.

(ex Gorg. Platon. c. 3. p. 449. B [1]): „ἐπαγγέλλομαί γε δὴ ταῦτα οὐ μόνον ἐνθάδε ἀλλὰ καὶ ἄλλοθι", ex quibus verbs Platonis Gorgiam iterum eo venisse Susemihl, ille vir doctissimus, nuper coniecit in Ann. philol. CXV (1877) p. 798. Quae autem Diodorus Siculus l. l. infra tradit his verbis: οὗτος καὶ τέχνας ῥητορικὰς πρῶτος ἐξεῦρεν . . . οὗτος οὖν . . . . τῷ ξενίζοντι τῆς λέξεως ἐξέπληξε τοὺς Ἀθηναίους ὄντας εὐφυεῖς καὶ φιλολόγους· πρῶτος γὰρ ἐχρήσατο τοῖς τῆς λέξεως σχηματισμοῖς περιττοτέροις καὶ τῇ φιλοτεχνίᾳ διαφέρουσιν, ἀντιθέτοις καὶ ἰσοκώλοις καὶ παρίσοις καὶ ὁμοιοτελεύτοις καί τισιν ἑτέροις τοιούτοις, ἃ τότε μὲν διὰ τὸ ξένον τῆς κατασκευῆς ἀποδοχῆς ἠξιοῦτο — ea, si non in subita et fortuita coniectura sive ipsius sive Timaei, cuius ex libris haec verba aliqua ex parte fluxisse verisimile est, [2]) posita, at tamen in maius vero videntur lata esse. His enim verbis: „οὗτος καὶ τέχνας ῥητορικὰς πρῶτος ἐξεῦρεν" Diodorum falsa tradidisse Blassius (I p. 53. adnot. 4) recte dicit, cum ante eum imprimis Fossius paucis (in comment. de Gorgia p. 46) [3]) explicet, cur Gorgias rhetoricae inventor interdum sit appellatus. Item his Timaei et Diodori verbis:

1) cfr. Foss. qui l. l. p. 24 hunc locum ipse quoque denotavit p. 24, et cui videbatur Plato his verbis Gorgiae perpetuam peregrinandi consuetudinem, quam post tenuisset, raro intermissam esse significare; quam eandem Platonem tum in Socrat. apolog. p. 19. E. et p. 20. A., tum in Theage p. 127. 128. denotavisse eodem loco dicit.

2) Eis enim similia sunt Timaei verba, quae apud Dionysium (Lys. 3) scripta videmus: „ἥψατο δὲ καὶ τῶν Ἀθήνησιν ῥητόρων ἡ ποιητική τε καὶ τροπικὴ φράσις, ὡς μὲν Τίμαιός φησι, Γοργίου ἄρξαντος, ἡνίκα Ἀθήναζε πρεσβεύων κατεπλήξατο τοὺς ἀκούοντας ἐν τῇ δημηγορίᾳ." (cfr. Blass. I, p. 47. adnot. 1.) cfr. Volquardsen, Unters. über die Quellen der griech. und sicil. Geschichte bei Diodor. p. 91. Kiel 1868.

3) his verbis „Etenim cum ipse sese appellaret ῥήτορα multaque quae valerent ad augendam dicendi vim et potestatem invenisset, eo nomine prae Corace, Tisia, Empedocle dignus habitus est, quamquam etiam illi nonnulla circa rhetoricam moverunt; sed Gorgias iis plura." etc.

„κατεπλήξατο τοὺς ἀκούοντας κτἑ“ (Tim.), „ἐξέπληξε τοὺς Ἀθηναίους κτἑ“ (Diod.) laudes Gorgiae nimis elatas esse censeo. Timaeum quidem non raro fidem augendo superiacere quis est quin cognoverit imprimis ex libro XII Polybii.[1]) Eos autem, qui dicant principem Gorgiam schemata, quae Gorgiea dicuntur, usurpasse aut invenisse, ut ipsum quoque Ciceronem[2]), errare paulo post viderimus. Nimium primus Timaeus tribuisse Gorgiae mihi videtur. Neque enim ex servatis libris eorum, qui ante Timaeum de Gorgia scripserunt, aut Isocratis aut Platonis cognoscere possumus Gorgiam rhetoricam artem invenisse et primum illa schemata, quae ei cum multi saepe tum Diodorus et Cicero tribuerunt, usurpasse. Illum „Gorgiam“ dialogum, in quo Platonem praecepta Leontini despicere atque pro nihilo putare videmus, scriptum esse propterea, quod Plato eius ingenio inviderit, nemo est, qui Dionysium[3]) secutus etiam nunc, quod intellegam, dicat. cfr. Foss. l. l. p. 27. sqq. — Blass. I. p. 50. — Apud Aristophanem Gorgiae nomen etiam cum Philippi[4]) cuiusdam nomine coniunctum videmus in av. (v. 1694. ed.

---

[1]) Huc referendum est illud Polybi (lib. XII, 7): „ὅτι πολλὰ ἱστορεῖ ψευδῆ ὁ Τίμαιος κτἑ“, et „Τίμαιος δὲ μείζω ποιεῖ Τιμολέοντα τῶν ἐπιφανεστάτων θεῶν κτε“ (lib. XII. 23). cfr. Nicolai. griech. Litteraturg. II. p. 166 sqq. Schaefer. Abriss der Quellenkunde. I. p. 83 sqq.

[2]) cfr. Cic. or. c. 52 § 175: „paria paribus adiuncta et similiter definita itemque contrariis relata contraria ... Gorgias primus invenit;“ item c. 49. § 165: „In huius concinnitatis consectatione Gorgiam fuisse principem accepimus.“

[3]) cfr. Dionys. ep. ad Pomp. 756, ubi dicit elusos esse a Platone Parmenidem, Hippiam, Protagoram, Prodicum, Gorgiam, Polum, Theodorum, Thrasymachum aliosque multos propterea, quod „ἦν“, ut eius verbis utar, „ἦν μὲν τῇ Πλάτωνος φύσει, πολλὰς ἀρετὰς ἐχούσῃ, τὸ φιλότιμον.

[4]) De Philippo scribit Bergk: „Philippum oratorem, qui dicendi facultate abuteretur ad calumniandum, eundemque peregrinum hominem fuisse arguit Avium locus“ (cfr. Kock, ed. av. v. 1701 adnot.) „πανοῦργον ἐγγλωττογαστόρων γένος ... βάρβαροι δ᾽ εἰσὶν γένος, Γοργίαι τε καὶ Φίλιπποι.“

Kock. 1876); item in Vespis (v. 421); cfr. Foss. l. l. p. 29. — Blass. I. p. 50. —

Neque apud Aristotelem, qui alio atque alio loco Artis rhetoricae [1]) de Gorgiae ratione dicendi disputat, scriptum videmus, ex quo mea quidem sententia intellegi possit id verum esse, quod Gorgiae nimium Timaeus, Cicero, Diodorus tribuunt; forsitan quispiam dixerit illud ex hoc loco (art. rhetor. lib. III, 1. p. 180. ed. oxon.) cognosci posse: „*Ἐπεὶ δὲ οἱ ποιηταὶ λέγοντες εὐήθη διὰ τὴν λέξιν ἐδόκουν πορίσασθαι τήνδε τὴν δόξαν, διὰ τοῦτο ποιητικὴ πρώτη ἐγένετο λέξις, οἷον ἡ Γοργίου· καὶ νῦν ἔτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀπαιδεύτων τοὺς τοιούτους οἴονται διαλέγεσθαι κάλλιστα.*“ Ex quibus verbis multi viri docti [2]) Gorgiam genus orationis artificiosae et poetarum similis invenisse etiam nunc videntur colligere. Nescio an iam Timaeus, Diodorus, Cicero ex his similia collegerint. Hunc locum autem censeo interpretandum esse ita: „Quod poetae simplicia dicentes talem gloriam sola dicendi ratione (oratione sua) videbantur sibi acquisivisse, propterea poetica prima (sive potius nascens, in primo ortu) fuit oratio velut Gorgiae [3]). Etiam nunc ex hominibus ineruditis plerique tales oratores pulcherrime disputare credunt.“

---

1) Aperte Gorgias ab eo laudatur (rhetor. III, 18. p. 235) his verbis: „*ἔφη Γοργίας „τὴν μὲν σπουδὴν διαφθείρειν τῶν ἐναντίων γέλωτι, τὸν δὲ γέλωτα σπουδῇ“ ὀρθῶς λέγων*“, cum idem ab Aristotele aperte vituperetur compluribus locis (l. l. III, c. 3. p. 186—189).

2) in quibus Blassius, qui hoc loco allato (I. p. 58) haec dicit: „Gorgias wollte der Prosa einen ähnlichen Reiz verleihen, wie ihn die Werke der Dichter hatten, . . . so schmückte er seine Rede mit poetischen Worten . . . . So wurde er der Erfinder der grossartigen und poëtisirenden Stilgattung in der Rede.“

3) Blass. I, p. 58 interpretatur: „Da die Dichter trotz gewöhnlicher Gedanken durch den Reiz ihrer Sprache zu solchem Ruf gelangt zu sein schienen, deswegen war die erste Rede eine poetische, wie die des Gorgias.“ At Stahr (Aristoteles drei Bücher der Redekunst p. 232 sqq.) latiorem et meliorem sententiam sub illis vocibus mihi quidem videtur subicere ita interpretatus: „so

Quibus verbis Aristoteles mihi videtur, cum voci „*πρώτη*“ continuo: „*νῦν ἔτι*“ opponitur, dicere velle multos prioris aetatis oratores sive potius orationis solutae scriptores, in quibus Gorgiam, cum ii eandem gloriam, quam poetae oratione sua sibi acquirere vellent, nimia gloriae cupiditate incensos orationem poetarum similem usurpasse, quae quidem a doctis suae aetatis non iam usurparetur. Ex eo autem numero, qui tum poetica et ideo frigida dicendi ratione usi erant, et quos multos Aristoteles exempli causa (*οἷον*) commemorare poterat, hoc loco unum Gorgiam nominat, cum alio loco (lib. III, c. 3. p. 186—189), quo nominat complures ex iis, qui illa dicendi ratione poetica utebantur, Lycophron, ignotus sophistes et Alcidamas una cum Gorgia [1]) exempli causa ponantur. Quae cum ita sint, Gorgiam genus orationis artificiosae et poetarum similis invenisse ex hoc loco colligi nego. Neque alio loco artis rhetoricae haec Aristoteles dicere mihi videtur.

Susemihl quidem, qui et in Ann. philol. CXV. (1877) et nuperrime in quaestion. epicrit. Gryphiswald. (1884) de Gorgia disputavit, ex eo potissimum, quod praeter Gorgiae Epitaphium [2]) nullus vel potius nullus fere alius liber

---

wurde der sprachliche Ausdruck (sc. der prosaische) zuerst ein poetischer, wie z. B. der des Gorgias.“

[1]) art. rhetor. III, 3. p. 186: „*τὰ δὲ ψυχρὰ ἐν τέτταρσι γίγνεται κατὰ τὴν λέξιν· ἔν τε τοῖς διπλοῖς ὀνόμασιν· οἷον Λυκόφρων ..... καὶ ὡς Γοργίας ὠνόμαζε „πτωχόμουσος κόλαξ“ .... καὶ ὡς Ἀλκιδάμας“ κτἑ.*

[2]) Illud fragmentum funebris Gorgiae orationis asservatum est a scholiasta „Anonymo“ Hermogenis. vid. Spengel. p. 78. et Foss. p. 69.

cfr. Blass. I p. 55. (ad Philostr. adnot. 3.) „*ὁ δ’ ἐπιτάφιος, ὃν διῆλθεν Ἀθήνησιν, εἴρηται μὲν ἐπὶ τοῖς ἐκ τῶν πολέμων πεσοῦσιν, οὓς Ἀθηναῖοι δημοσίᾳ ξὺν ἐπαίνοις ἔθαψαν.*“ Illud Gorgiae scriptum inter annos 426 et 420 ortum esse Susemihl in Annal. philol., anno fere 420 Athenis in quaestion. epicrit. (p. XX.) coniecit.

Attica dialecto usus isque cum arte scriptus, quem ante a. 420[1]) emissum fuisse verisimile sit, usque ad nostram memoriam manserit, litterarum Atticarum prosa artificiosa scriptarum conditorem Gorgiam fuisse probabile esse colligit. Quibus verbis illum virum doctissimum Gorgiae nimium tribuisse iam Hiller demonstravit (in Bursiani rell. ann. XIX. p. 144 sqq.). Compluribus rationibus contra hanc sententiam allatis Gorgiam primum[2]) libros Attica dialecto usos emisisse negat recte, ut mihi quidem videtur. Praeterea autem equidem nego Gorgiam figuras invenisse[3]) sive primum usurpasse neque Antiphonti aut Thucydidi ad imitandum propositum esse mihi videtur esse verisimile. Figu-

---

1) Idem (in quaest. epicrit. p. XX) nescio an omnium consensu dicat: Gorgiae Epitaphium non antiquissimum prosae Atticae monumentum esse; ineunte anno 424 vel exeunte 425 illum libellum de republica Atheniensium Xenophonti perperam tributum iam scriptum esse eumque sine arte. (p. XXI.) Hunc libellum non omnibus omnis generis lectoribus destinatum fuisse, sed epistulam quodammodo fuisse, non tamen ad unum, verum ad plures missam, ut recitaretur in conventibus factionum et apographa lecta esse ab iis, qui earundem partium essent. —

2) Hiller l. l. p. 145 haec dicit: Leidlich gute Sätze in attischer Mundart vermochte man natürlich schon vor Gorgias Auftreten zu der Zeit, da Perikles Reden hielt und Kratinos Komödien dichtete, zu bilden. — Auch war Gorgias sicherlich nicht der erste, der Schriftwerke in attischem Dialekte publiciert hat; kleinere attische Schriftstücke von praktischem oder tendenziösem Inhalt sind schon vor der Veröffentlichung des Epitaphios in Umlauf gesetzt worden. Dies ergiebt sich aus der Existenz der Schrift vom Staate der Athener .... Nur das ist richtig ... dass der Leontiner Gorgias der erste Vertreter der attischen Beredsamkeit — und somit der erste bedeutende attische Prosaiker gewesen ist."

3) De inventione schematum Susemihl in Ann. philol. CXV haec dixit: „und dass er nicht bloss in Bezug auf die von ihm erfundenen Figuren und die auf ihnen beruhende Art der Periodik bereits dem Antiphon und hier und da auch dem Thuc. ein Vorbild gewesen ist" ...,

rae [1]), quae a grammaticis „Gorgieae“ appellantur, („*Γοργίεια σχήματα*“ a Dionysio de Dem. 5; 25) sunt hae [2]): *ἀντίθετα* (contrariis relata contraria), *πάρισα* (paria paribus adiuncta), *παρόμοια* (similiter definita). Quibus de figuris Aristoteles Gorgia non nominato disserit (rhet. III, 9 p. 201 sqq.) his verbis: *ἀντικειμένη δὲ, ἐν ᾗ ἑκατέρῳ τῷ κώλῳ ἢ πρὸς ἐναντίῳ ἐναντίον σύγκειται ἢ ταὐτὸ ἐπέζευκται τοῖς ἐναντίοις οἷον κτἑ . . . ὁ γὰρ ἔλεγχος συναγωγὴ τῶν ἀντικειμένων ἐστίν· ἀντίθεσις μὲν οὖν τὸ τοιοῦτόν ἐστιν· παρίσωσις δὲ, ἐὰν ἴσα τὰ κῶλα· παρομοίωσις* [3]) *δὲ, ἂν ὅμοια τὰ ἔσχατα ἔχῃ ἑκάτερον τῶν κώλων· ἀνάγκη δὲ ἢ ἐν ἀρχῇ ἢ ἐπὶ τελευτῆς ἔχειν κτἑ.* Gorgiam autem ab Aristotele pro inventore illarum figurarum non haberi vel ex eo intellegi potest, quod eodem loco hoc exemplum figurae (*παρομοίωσις*) ex Homericis carminibus repetit (Il. IX, 526.): „*Δωρητοί τ'ἐπέλοντο, παράῤῥητοί τ'ἐπέεσσιν.*“ Dionysius ipse quoque, cum haec dicit (ep. II ad Amm. c. 2. p. 792) „*οὐκ ὀλίγα . . . . ἐν αἷς ἐπλεόνασε Γοργίας ὁ Λ.*“, mihi videtur statuere Gorgiam laudem inventionis consecutum esse propterea, quod iis figuris crebrius aliis usus sit. Paronomasiam quidem ab Empedocle [4]) iam esse usurpatam Fossius l. l. p. 57 colligit; item

---

1) Ex recentioribus de his figuris Volkmann accurate disseruit in libro, qui „Die Rhetorik der Griechen und Römer“ inscribitur. (p. 407. sqq.)

2) cfr. Cicero or. c. 49 et 52. Quint. IX, 3, 74. Dionys. ad Amm. II, 2. p. 792. II, c. 17 p. 808, aliis locis, quos Foss. p. 56 affert.

3) Illo nomine: „*παρομοίωσις*“ eodem loco ab Aristotele comprehenduntur eae figurae, quae ab aliis scriptoribus recentioribus Gorgiae tribuuntur: *σχήματα ὁμοιοτέλευτα, παρήχησις, παρονομασία.* cfr. Fossium l. l. p. 56 sqq. qui quidem illas „*παρονομασίαι*“ principio nomine *παρομοιώσεων* comprehensas esse colligit ex Aristot. rhet. III, 9. p. 183. ubi hoc *παρομοιώσεως* exemplum legimus: „*ἀγρὸν γὰρ ἔλαβεν ἀργὸν παρ' αὐτοῦ.*“

4) Foss. l. l. p. 57 hoc Empedoclis epigramma affert, quod apud Diog. Laet. vit. Emp. VIII, 65 scriptum legimus:

„*Ἄκρον ἰητρὸν Ἄκρων' Ἀκραγαντῖνον πατρὸς ἄκρου*
Κρύπτει κρημνὸς ἄκρος πατρίδος ἀκροτάτης.“

Blassius (I, p. 60 sqq.)[1]) et schemata: παρονομασία, παρήχησις et initia quaedam antithetorum ante Gorgiam reperiri, ex comoediis autem multa exempla παρομοιώσεως repeti posse dicit.

Haec omnia schemata mihi quidem multo ante Gorgiam partim poetae de industria usurpasse partim casu quodam ad ea videntur delati esse. Etiam ex Homeri carminibus multi loci, ex quibus haec schemata quaedam elucent, afferri possunt. Item illa schemata apud Hesiodum, Theognidem, Solonem, alios reperiri censeo.

Homerum ipsum quoque illam dicendi formam saepius de industria quaesitam adhibuisse scriptores et veteres et recentiores[2]) senserunt. E veteribus Telephus Pergamenus grammaticus, quem constat magistrum Imperatoris Marci fuisse, hoc loco commemorandus est, qui illa schemata et

---

1) Blass. I. p. 60:

Anfänge dazu freilich waren auch vorher schon da, und vor allem zu der Antithese .... Das Paromoion mit gleichem Ausgang der Glieder, das Homoioteleuton ergiebt sich manchmal ganz von selbst; aber es bedurfte auch hier der Erkenntnis und einer Art Erfindung. Die anderen Arten des Paromoion, also die Paronomasie und Parechese sind entschieden älter als Gorgias."

Hoc unum exemplum paronomasiae repetit ex monumentis Latinis:

„hoc est sepulcrum hau pulcrum pulcrae feminae".

2) Lauer. Geschichte der Homer. Poesie p. 35 sqq.
Bergk. Griech. Litt. Gesch. I, p. 843. cuius verba ipsa repetam:

Dies Kunstmittel ist so alt, wie die griechische Litteratur. Auch Homer wendet dasselbe an, aber nicht verschwenderisch, wie nicht selten die Späteren, welche dadurch die Dürftigkeit des Inhaltes zu verdecken suchten. Die Redefiguren werden wie aller Schmuck der Rede, für solche Stellen aufgespart, wo es gilt, die Darstellung zu beleben, einen Moment schärfer zu betonen.

Homero videtur tribuisse et de iis disseruisse, si quidem ab hoc grammatico duos libros „περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ σχημάτων ῥητορικῶν“ scriptos esse Suidas [1]) tradit. Nescio an ab iis libris ea exempla figurarum proficiscantur, quae in illo libello, cuius scriptor Plutarchus dicitur, et in quo multa et de vita et poesi Homeri [2]) exponuntur, compluribus locis afferuntur (libr. II, c. 35—39.); veluti haec ὁμοιοτέλευτα Homero ab eodem scriptore attribuuntur [3]): (c. 35.)

„χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν“

deinde: (Odyss. XV. 74.)

Οὔλυμπόνδ', ὅθι φασὶ θεῶν ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
ἔμμεναι, οὔτ' ἀνέμοισι τινάσσεται, οὔτε ποτ' ὄμβρῳ δεύεται
οὔτε χιὼν ἐπιπίλναται,
ἀλλὰ μάλ' αἴθρη πέπταται ἀνέφελος,
λευκὴ δ'επιδέδρομεν αἴγλη.

(Odyss. VI, 42—45.)

Hoc exemplum figurae ὁμοιόπωτον [4]) ab eodem invenitur:

„ἠΰτε ἔθνεα εἶσι μελισσάων ἀδινάων,
πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων.
(Il. II, 87. 88.)

(τὰ δὲ εἰρημένα, inquit idem scriptor, καὶ τὰ τοιαῦτα μάλιστα, προστίθησι τῷ λόγῳ χάριν καὶ ἡδονήν.)

---

1) Nicolai II, 383.
Lauer l. l. p. 35.

2) Sengebusch, Homerica dissert. prior p. 4 sqq.
Lauer l. l. p. 35.

3) Plut. de vit. et poesi Homeri, II, 35: „ὑπάρχει δὲ ὁμοιοτέλευτον σχῆμα παρ' αὐτῷ, ἐν ᾧ τὰ κῶλα εἰς ὁμοίας τῶν ἤχων λέξεις τελευτᾷ, τὰς αὐτὰς συλλαβὰς ἐν τοῖς πέρασιν ἔχοντα κτέ.“

4) Haec eodem loco ille addit: ὅταν δὲ εἰς ὀνόματα, ὁμοίως κλινόμενα λήγωσιν αἱ περίοδοι ἢ τὰ κῶλα, καὶ ταῦτα εἰς πτώσεις ὁμοίας, Ὁμοιόπτωτον τοῦτο ἰδίως ὀνομάζεται.

Idem paulo post Homero et parison et paronomasiam attribuit, quippe qui haec dicat:

Τούτων ἔχεται κἀκεῖνο τὸ σχῆμα τὸ καλούμενον Πάρισον, ὃ γίνεται ἐκ δυοῖν, ἢ πλειόνων κώλων, ἴσας ἀλλήλαις τὰς λέξεις ἐχόντων. καὶ τοῦτο δὲ πρῶτος Ὅμηρος ἐποίησεν, εἰπών,

„Αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι·“ [1])

καὶ πάλιν,

„Μηνιθμὸν μὲν ἀποῤῥῖψαι, φιλότητα δ' ἑλέσθαι.“ [2])

Καὶ τοῦτο δὲ ὅτι πολὺν ἔχει τῆς φράσεως κόσμον, εὔδηλον. (c. XXXVIII.) *Τῆς δὲ ὁμοίας χάριτος ἔχεται καὶ ἡ Παρονομασία, ὅταν παρὰ τὸ προκείμενον ἕτερον ὄνομα ἐμφερὲς τεθῇ εὐθὺς κατὰ σύμμετρον διάστημα· Οἷόν ἐστιν·*

„Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Δρύαντος παῖς, κρατερὸς Λυκόεργος·“

καὶ ἐν ἄλλῳ,

„Τῶν μὲν Πρόθοος θοὸς ἡγεμόνευεν.“ [3])

Haec sunt figurarum exempla, quae in libello Pseudoplutarcheo „de vita et poesi Homeri“ scripta videmus. Nobis autem ipsis quoque non ab ipso Gorgia primo illas figuras, quae „Gorgieae“ nominari solent, sed multo ante eum imprimis a poetis usurpatas esse demonstraturis deinceps, ut erat propositum, ex Homeri carminibus loci afferendi sunt, in quibus illae artificiosae figurae exstare nobis videantur. Age vero primum afferamus schemata *ἀντίθετα* sive contraposita (Quintiliani) et *πάρισα* [4]) et *ὁμοιο-*

---

1) ex Hom. Il. VII, v. 93.

2) ex Hom. Il. XVI. v. 282.

3) ex Hom. Il. II, v. 758. et IV. v. 130.

4) Sequimur ea, quae Anaximenes (in art. rhet. c. 26. p. 212 Spengel.) de figuris (*ἀντίθετα — πάρισα*) dicit: *ἀντίθετον μὲν οὖν ἐστι τὸ ἐναντίαν τὴν ὀνομασίαν ἅμα καὶ τὴν διάνοιαν τοῖς ἀντικειμένοις ἔχον ἢ τὸ ἕτερον τούτων* (cfr. Volkmann l. l. p. 412: „Nach Anaximenes besteht die Antithese entweder in Worten, oder in Gedanken, oder in beiden; die letztere Art des Gegensatzes ist die schönste.“) *Παρίσωσις δέ ἐστι μέν*, ut ait Anaximenes c. 27, p. 218 (Spengel.), *ὅταν δύο ἴσα λέγηται κῶλα. εἴη δ' ἂν ἴσα καὶ πολλὰ μικρὰ ὀλίγοις μεγάλοις, καὶ ἴσα τὸ μέγεθος ἴσοις τὸν ἀριθμόν.* ibidem c. 28. *παρο-*

τέλευτα[1]), quae schemata plerumque cum antithetis coniuncta apud ipsum quoque Homerum inveniuntur. Ex Iliade quidem haec harum figurarum exempla a me collata sunt:

Ex libr. I.

V. 19. 20. *ἐκπέρσαι Πριάμοιο πόλιν, / εὖ δ'οἴκαδ' ἱκέσθαι· / παῖδα δ'ἐμοὶ λῦσαί τε φίλην / τά τ'ἄποινα δέχεσθαι. /*
(Homoeoteleuton.)

V. 70. *ὃς ᾔδη τά τ' ἐόντα / τά τ' ἐσσόμενα / πρό τ' ἐόντα. /*
(Parison, Homoeoteleuton.)

V. 96. 97. *τοὔνεκ' ἄρ' ἄλγε' ἔδωκεν ἑκηβόλος / ἠδ' ἔτι δώσει. / οὐδ' ὅγε πρὶν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἀπώσει /*
(Homoeoteleuton.)

V. 115. *οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, / οὔτ' ἄρ φρένας οὔτε τι ἔργα /*
(Parison).

V. 117. *λαὸν σῶν ἔμμεναι / ἢ ἀπολέσθαι. /*

V. 133. 134. *ἐθέλεις, / ὄφρ' αὐτὸς ἔχῃς γέρας, / αὐτὰρ ἔμ' αὔτως ἧσθαι δευόμενον. /*

V. 137. *εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, / ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι. /*
(Antitheta.)

V. 142. 143. *ἐς δ' ἐρέτας ἐπιτηδὲς ἀγείρομεν, / ἐς δ' ἑκατόμβην θείομεν, / ἂν δ' αὐτὴν Χρυσηΐδα καλλιπάρῃον βήσομεν· /*
(Homoeoteleuton.)

V. 157. *οὔρεά τε σκιόεντα / θάλασσά τε ἠχήεσσα· /*
(Parison, Homoeoteleuton.)

μοίωσις δέ ἐστιν ἡ μείζων τῆς παρισώσεως· οὐ γὰρ μόνον ἴσα τὰ κῶλα ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ ὅμοια ἐξ ὁμοίων ὀνομάτων. (Volkmann p. 410. haec interpretatur: „Danach hat man von Parisosis überall da zu sprechen, wo sich ein ungefähres Ebenmass der Glieder bemerkbar macht. Die *παρομοίωσις* ist ihm eine gesteigerte *παρίσωσις*, bei welcher zu den gleichen Gliedern auch noch ähnliche Worte kommen."

[1]) *ὁμοιοτέλευτον δέ ἐστιν*, ut Alexandri N. ipsius verba repetam, (III, 35. Sp. *περὶ σχημάτων*) *ὅταν εἰς τὸ αὐτὸ μόριον πλεονάκις καταλήγωμεν.*

V. 167. σοὶ τὸ γέρας πολὺ μεῖζον, /
ἐγὼ δ' ὀλίγον τε φίλον τε ἔχων. / (Antithteton.)

V. 204. ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω, / τὸ δὲ καὶ τελέεσθαι ὀΐω. /
(Homoeoteleuton.)

V. 225—227. κυνὸς ὄμματ' ἔχων, / κραδίην δ' ἐλάφοιο, /
οὔτε ποτ' ἐς πόλεμον ἅμα λαῷ θωρηχθῆναι /
οὔτε λόχονδ' ἰέναι σὺν ἀριστήεσσιν Ἀχαιῶν /
(Parisa.)

V. 258. οἵ περὶ μὲν βουλὴν Δαναῶν, / περὶ δ' ἐστὲ μάχεσθαι. /

V. 280. 281. εἰ δὲ σὺ κάρτερός ἐσσι, θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ, /
ἀλλ' ὅγε φέρτερός ἐστιν, ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει. /
(Antitheta.)

V. 287—289. ἀλλ' ὅδ' ἀνὴρ ἐθέλει περὶ πάντων ἔμμεναι ἄλλων /
πάντων μὲν κρατέειν ἐθέλει /
πάντεσσι δ' ἀνάσσειν, /
πᾶσι δὲ σημαίνειν, / ἅ τιν' οὐ πείσεσθαι ὀΐω.
(Homoeoteleuton, Antitheton.)

V. 339. πρός τε θεῶν μακάρων /
πρός τε θνητῶν ἀνθρώπων /
(Parison, Homoeoteleuton.)

V. 343. ἅμα πρόσσω / καὶ ὀπίσσω, /

V. 395. ἢ ἔπει ὤνησας κραδίην Διὸς / ἠὲ καὶ ἔργῳ· /
(Antitheta.)

Ex Iliadis lib. II.

V. 200—204. ἀτρέμας ἧσο / καὶ ἄλλων μῦθον ἄκουε, /
οἵ σέο φέρτεροί εἰσι, / σὺ δ' ἀπτόλεμος καὶ ἄναλκις /
οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιος / οὔτ' ἐνὶ βουλῇ, /
οὐ μέν πως πάντες βασιλεύσομεν ἐνθάδ' Ἀχαιοί.
οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη. /
εἷς κοίρανος ἔστω, / εἷς βασιλεύς. /

V. 272—274. μυρία Ὀδυσσεὺς ἐσθλὰ ἔοργεν /
βουλάς τ' ἐξάρχων ἀγαθὰς / πόλεμόν τε κορύσσων /
νῦν δὲ τόδε μέγ' ἄριστον . . . ἔρεξεν.
(Antitheta, Parisa.)

V. 363. ὡς φρήτρη φρήτρηφιν ἀρήγῃ, / φῦλα δὲ φύλοις /
(Parison.

V. 365. ὅς θ' ἡγεμόνων κακὸς / ὅς τέ νυ λαῶν. /
ἠδ' ὅς κ' ἐσθλὸς ἔησι. / (Parison, Antitheton.)

V. 382. εὖ μέν τις δόρυ θηξάσθω, / εὖ δ' ἀσπίδα θέσθω, /
(Homoeoteleuton.)

Ex Iliadis lib. III.

V. 40. αἴθ' ὄφελες ἄγονός τ' ἔμεναι / ἄγαμός τ' ἀπολέσθαι /
(Parison.)

V. 44. 45. οὕνεκα καλὸν εἶδος ἔπ', /
ἀλλ' οὐκ ἔστι βίη φρεσὶν / οὐδέ τις ἀλκή.

V. 50. πατρί τε σῷ μέγα πῆμα / πόληΐ τε παντί τε δήμῳ, /
δυσμενέσιν μὲν χάρμα, /
κατηφείην δὲ σοὶ αὐτῷ; / (Parisa, Antitheta.)

V. 179. οὗτος Ἀτρείδης — ἀμφότερον,
βασιλεύς τ' ἀγαθὸς / κρατερός τ' αἰχμητής. /
(Parison.)

V. 208—211. ἀμφοτέρων φυὴν ἐδάην / καὶ μήδεα πυκνά /....
στάντων μὲν Μενέλαος ὑπείρεχεν εὐρέας ὤμους, /
ἄμφω δ' ἑζομένω, γεραρώτερος ἦεν Ὀδυσσεύς /
(Antitheton.)

Contraposita inveniuntur in iis quoque versibus, qui sequuntur, (V. 212—224) quibus Helenam inter se contrarias Menelai et Ulixis orationes describentem poeta facit.

Ex Iliadis lib. IV.

V. 197. τῷ μὲν κλέος / ἄμμι δὲ πένθος. /
(Parison, Antitheton.)

V. 424—426. πόντῳ μὲν τὰ πρῶτα κορύσσεται, /
αὐτὰρ ἔπειτα χέρσῳ ῥηγνύμενον μεγάλα βρέμει, /
ἀμφὶ δέ τ' ἄκρας κυρτὸν ἐὸν κορυφοῦται /
(Antitheton, Homoeoteleuton.)

V. 442. 443. (Ἔρις) ἥτ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, /
αὐτὰρ ἔπειτα οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη /
καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει. /
(Antitheton.)

V. 449–451. πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει. /
ἔνθα δ' ἅμ' οἰμωγή τε /
καὶ εὐχωλὴ πέλεν ἀνδρῶν /
ὀλλύντων τε / καὶ ὀλλυμένων /[1])
(Antitheton, Parison.)

Ex Iliadis lib. V.

V. 341. 342. οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσ', / οὐ πίνουσ' αἴθοπα οἶνον /
τοὔνεκ' ἀναίμονές εἰσι / καὶ ἀθάνατοι καλέονται /
(Parisa.)

V. 428. 429. οὔ τοι — δέδοται πολεμήϊα ἔργα, /
ἀλλὰ σύγ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο. /
(Antitheton.)

V. 531. 532. αἰδομένων δ'ἀνδρῶν πλέονες σόοι ἠὲ
πέφανται· /
φευγόντων δ'οὔτ' ἂρ κλέος ὄρνυται /
οὔτε τις ἀλκή. /
(Parison, Antitheton.)

V. 641. ἐξ οἴης σὺν νηυσὶ / καὶ ἀνδράσι παυροτέροισιν /
Ἰλίου ἐξαλάπαξε πόλιν, / χήρωσε δ'ἀγυιάς. /
(Parison.)

V. 654. εὖχος ἐμοὶ δώσειν, /
ψυχὴν δ' Ἄϊδι κλυτοπώλῳ. /[2])
(Antitheton.)

V. 740. ἐν δ' Ἔρις / ἐν δ' Ἀλκή, /
ἐν δὲ κρυόεσσα Ἰωκή, /
ἐν δέ τε Γοργείη κεφαλὴ κτἑ
(Antitheton, Parison.)

V. 751. ἠμὲν ἀνακλῖναι πυκινὸν νέφος / ἠδ' ἐπιθεῖναι /
(Antitheton.)

Ex Iliadis lib. VI.

V. 146. οἵη περ φύλλων γενεή, / τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν. /
φύλλα τὰ μέν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, /

1) cfr. lib. VIII. 63 sqq.
2) hic versus saepe in Iliade invenitur.

ἄλλα δέ θ' ὕλη τηλεθόωσα φύει / ....
ὣς ἀνδρῶν γενεὴ ἡ μὲν φύει /
ἡ δ' ἀπολήγει /.
(Parison, Homoeoteleuton, Antitheton.)

V. 180. 181. ἡ δ' ἄρ' ἔην θεῖον γένος /
οὐδ' ἀνθρώπων, /
πρόσθε λέων, /
ὄπιθεν δὲ δράκων /
μέσση δὲ χίμαιρα / (Antitheton, Parison.)

Ex Iliadis lib. VII.

V. 93. Parison (cfr. p. 39.)

V. 197. οὐ γάρ τίς με βίῃ γε ἑκὼν ἀέκοντα δίηται /
οὐδέ τι ἰδρείῃ, /
ἐπεὶ οὐδ' ἐμέ νήϊδά / γ' οὕτως κτἑ (Antitheton.)

Ex Iliadis lib. VIII.

V. 15. ἔνθα σιδήρειαί τε πύλαι / καὶ χάλκεος οὐδὸς, /
τόσσον ἔνερθ' 'Αΐδεω / ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης · /

V. 24. αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαιμ' / αὐτῇ τε θαλάσσῃ. /
(Parisa.)

V. 27. τόσσον ἐγὼ περί τ' εἰμὶ θεῶν /
περί τ' εἴμ' ἀνθρώπων /
(Antitheton, Homoeoteleuton.)

V. 73. 74. αἱ μὲν 'Αχαιῶν κῆρες ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
ἑζέσθην /
Τρώων δὲ πρὸς οὐρανὸν εὐρὺν ἄερθεν. /
(Parison, Antitheton.)

Ex Iliades lib. IX.

V. 78. νὺξ δ' ἥδ' ἠὲ διαρραίσει στρατὸν / ἠὲ σαώσει. /
(Antitheton.)

V. 97. ἐν σοὶ μὲν λήξω, / σέο δ' ἄρξομαι / (Parison.)

V. 100. τῷ σε χρὴ πέρι μὲν φάσθαι ἔπος /
ἠδ' ἐπακοῦσαι, /
κρηῆναι δὲ καὶ ἄλλῳ /
(Antitheton.)

V. 110. 111. *σὺ δὲ . . . ἄνδρα φέριστον /, ὃν ἀθάνατοί περ ἔτισαν /,*
ἠτίμησας. / (Antitheton.)

V. 113. *δώροισίν τ' ἀγανοῖσιν / ἔπεσσί τε μειλιχίοισιν /*
(Homoeoteleuton.)

V. 118. *ὡς νῦν τοῦτον ἔτισε, / δάμασσε δὲ λαὸν Ἀχαιῶν.*
(Antitheton.)

V. 197. *χαίρετον· /*
ἦ φίλοι ἄνδρες ἱκάνετον· /
ἦ τι μάλα χρεώ, οἵ μοι σκυζομένῳ περ Ἀχαιῶν φίλτατοί ἐστον. /
(Homoeoteleuton.)

V. 227—230. *πάρα γὰρ μενοεικέα πολλὰ δαίνυσθ'·*
ἀλλ' οὐ δαιτὸς ἐπηράτου ἔργα μέμηλεν, /
ἀλλὰ λίην μέγα πῆμα . . . δείδιμεν. /
ἐν δοιῇ δὲ σαωσέμεν / ἢ ἀπολέσθαι νῆας / κτέ
(Antitheton.)

V. 235. *οὐδ' ἔτι φασὶν σχήσεσθαι /,*
ἀλλ' ἐν νηυσὶ μελαίνῃσιν πεσέεσθαι. /
(Homoeoteleuton.)

V. 236—243. Parisa.

V. 249—251. *αὐτῷ σοὶ μετόπισθ' ἄχος ἔσσεται, /*
οὐδέ τι μῆχος ῥεχθέντος κακοῦ ἔστ' ἄκος εὑρεῖν. /
ἀλλὰ πολὺ πρὶν φράζευ
ὅπως Δαναοῖσιν ἀλεξήσεις κακὸν ἦμαρ /·
(Antitheton.)

V. 259. *ὣς ἐπέτελλ' ὁ γέρων, / σὺ δὲ λήθεαι. /*
ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν παύε' / ἔα δὲ χόλον θυμαλγέα /
(Parison.)

V. 313. *ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, / ἄλλο δὲ εἴπῃ /*

V. 318—321. *ἴση μοῖρα μένοντι, / καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζοι· /*
ἐν δὲ ἰῇ τιμῇ ἠμὲν κακὸς / ἠδὲ καὶ ἐσθλός· /
κάτθαν' ὁμῶς ὅ τ' ἀεργὸς ἀνὴρ / ὅ τε πολλὰ ἐοργώς /.
(Antitheta.)

V. 325. ὥς καὶ ἐγὼ / πολλὰς μὲν ἀΰπνους νύκτας ἴαυον, /
ἤματα δ' αἱματόεντα διέπρησσον / πολεμίζων
(Parison, Antitheton.)

V. 327. ἀνδράσι μαρνάμενος / ὀάρων ἕνεκα σφετεράων /
(Antitheton.)

V. 331—333. Καὶ πάντα φέρων Ἀγαμέμνονι δόσκον Ἀτρείδῃ, /
ὁ δ' ὄπισθε μένων παρὰ νηυσὶ θοῇσιν δεξάμενος /
διὰ παῦρα δασάσκετο, / πολλὰ δ' ἔχεσκεν. /
(Parisa, Antitheta.)

V. 367. γέρας δέ μοι, ὅσπερ ἔδωκεν, /
αὖτις ἐφυβρίζων ἕλετο κρείων Ἀγαμέμνων.

V. 374. οὐδέ τί οἱ βουλὰς συμφράσσομαι / οὐδὲ μὲν ἔργον. /
(Antitheta.)

V. 389. 390. οὐδ' εἰ χρυσείῃ Ἀφροδίτῃ κάλλος ἐρίζοι, /
ἔργα δ' Ἀθηναίῃ γλαυκώπιδι ἰσοφαρίζοι. /
(Parison, Antitheton, Homoeoteleuton.)

V. 406—409. ληϊστοὶ μὲν γάρ τε βόες καὶ ἴφια μῆλα /
κτητοὶ δὲ τρίποδές τε καὶ ἵππων ξανθὰ κάρηνα /
ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ πάλιν ἐλθεῖν / οὔτε λεϊστὴ /
οὔθ' ἑλετὴ, /
(Parison, Antitheton, Homoeoteleuton.)

V. 412—416. εἰ μὲν ... ἀμφιμάχωμαι, ὤλετο μέν μοι νόστος, /
ἀτὰρ κλέος ἄφθιτον ἔσται. /
εἰ δέ κεν .... πατρίδα γαῖαν, ὤλετό μοι κλέος ἐσθλὸν, /
ἐπὶ δηρὸν δέ μοι αἰὼν ἔσσεται, / οὐδὲ κτἑ
(Parison, Antitheton.)

V. 428. 429. ἕπηται αὔριον, ἢν ἐθέλῃσιν· / ἀνάγκῃ δ' οὔτι
μιν ἄξω. /
(Antitheton.)

V. 440—443. οὔπω εἰδόθ' ὁμοιΐου πολέμοιο /
οὐδ' ἀγορέων /, ἵνα τ' ἄνδρες .... τάδε πάντα,
μύθων τε ῥητῆρα ἔμεναι /
πρηκτῆρά τε ἔργων. / [1])
(Parison, Antitheton, Homoeoteleuton.)

---

[1]) cfr. Cic. de or. III, 15. 57. „oratorem verborum actoremque rerum."

V. 450. *τὴν αὐτὸς φιλέεσκεν, / ἀτιμάζεσκε δ' ἄκοιτιν /*
(Antitheton.)

V. 487. *οὔτ' ἐς δαῖτ' ἰέναι / οὔτ' ἐν μεγάροισι πάσασθαι. /*

V. 489. *ὄψου τ' ἄσαιμι προταμὼν / καὶ οἶνον ἐπισχών. /*
(Parisa.)

Antithetis scatet ille locus, quo Homerus Phoenicem Achillis iuvenis comitem de precum vi magna loquentem facit (V. 502—512).

V. 502—505. *καὶ γάρ τε Λιταί εἰσι Διὸς . . . . χωλαί τε ῥυσαί τε . . . . κιοῦσαι. /*
ἡ δ' Ἄτη σθεναρή τε καὶ ἀρτίπος, /

V. 505—508. *οὕνεκα πάσας πολλὸν ὑπεκπροθέει, /*
φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν βλάπτουσ' ἀνθρώπους. /
αἱ δὲ ἐξακέονται ὀπίσσω. /

V. 509—512. *ὃς μέν τ' αἰδέσεται κούρας Διὸς ἆσσον ἰούσας,*
τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν / καί τ' ἔκλυον εὐχομένοιο · /
ὃς δέ κ' ἀνήνηται / καί τε στερεῶς ἀποείπῃ /
λίσσονται . . . . . . κιοῦσαι τῷ Ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι /
ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ / (Antitheta.)

V. 515. 519. *εἰ μὲν γὰρ μὴ δῶρα φέροι, / τὰ δ' ὄπισθ' ὀνομάζοι / Ἀτρείδης . . . .*
νῦν δ' ἅμα τ' αὐτίκα πολλὰ διδοῖ / τὰ δ' ὄπισθεν ὑπέστη /
(Parisa.)

V. 522. *τῶν μὴ σύγε μῦθον ἐλέγξῃς / μηδὲ πόδας /*
(Antitheton.)

V. 526. *δωρητοί τε πέλοντο / παράρρητοί τ' ἐπέεσσιν. /* [1])
(Antitheton, Homoeoteleuton.)

V. 602—605. *ἀλλ' ἐπὶ δώροις ἔρχεο · /*
ἶσον γάρ σε θεῷ τίσουσιν Ἀχαιοί. /
εἰ δέ κ' ἄτερ δώρων πόλεμον φθισήνορα δύῃς, /
οὐκέθ' ὁμῶς τιμῆς ἔσεαι. /

---

[1]) Aristoteles denotat hunc versum in ar. rh. III, 9.

V. 613—615. *οὐδέ τί σε χρὴ τὸν φιλέειν, /*
ἵνα μή μοι ἀπέχθηαι φιλέοντι. /
καλόν τοι σὺν ἐμοὶ τὸν κήδειν, /
ὅς κ' ἐμὲ κήδῃ. / (Antitheta.)

V. 701. *ἤ κεν ἴῃσιν, / ἤ κε μένῃ /* (Parison.)

Ex Iliades lib. X.

V. 224. *σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,*
ὅππως κέρδος ἔῃ·
μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ /
ἀλλά τέ οἱ / βράσσων τε νόος / λεπτὴ δέ τε μῆτις. /
(Antitheton.)

V. 298. *ὥστε λέοντε διὰ νύκτα μέλαιναν, / ἂμ φόνον ἂν νέκυας /*
διὰ τ' ἔντεα καὶ μέλαν αἷμα. /

V. 326. *ὅθι που μέλλουσιν ἄριστοι βουλὰς βουλεύειν*
/ ἢ φευγέμεν / ἠὲ μάχεσθαι /
(Parisa.)

Ex Iliades lib. XI.

V. 408. *οἶδα γὰρ ὅττι κακοὶ μὲν ἀποίχονται πολέμοιο, /*
ὃς δέ κ' ἀριστεύῃσι μάχῃ ἔνι, /
τὸν δὲ μάλα χρεὼ ἑστάμεναι κρατερῶς /
ἤτ' ἔβλητ' / ἤτ' ἔβαλ' ἄλλον. /
(Antitheton.)

V. 782. *σφὼ δὲ μάλ' ἠθέλετον, /*
τὼ δ' ἄμφω πόλλ' ἐπέτελλον /

V. 786. *γενεῇ μὲν ὑπέρτερός ἐστιν Ἀχιλλεύς, /*
πρεσβύτερος δὲ σύ ἐσσι· / βίῃ δ' ὅγε πολλὸν ἀμείνων, /
κτὲ (Parisa.)

Ex Iliades lib. XII.

V. 14. *οἱ μὲν δάμεν, / οἱ δ' ἐλίποντο /*
(Parison.)

V. 237—243. *τύνη δ' οἰωνοῖσι τανυπτερύγεσσι κελεύεις*
πείθεσθαι;
τῶν οὔτι μετατρέπομαι / οὐδ' ἀλεγίζω /
εἴτ' ἐπὶ δεξί' ἴωσι πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόν τε /
εἴτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοίγε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα /

ἡμεῖς δὲ μεγάλοιο Διὸς πειθώμεθα βουλῇ, /
ὃς πᾶσι κτέ
εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. /
(Antitheton, Parison.)

V. 324. 325. Οὔτε κεν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοίμην /
Οὔτε κε σὲ στέλλοιμι μάχην ἐς κυδιάνειραν. /
(Antitheton.)

Ex Iliadis lib. XIII.

V. 130. φράξαντες δόρυ δουρί, / σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ· /
ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, / κόρυς κόρυν / ἀνέρα δ' ἀνήρ. /
(Parisa.)

V. 140—142. ὕψι δ' ἀναθρώσκων πέτεται, /
κτυπέει δέ θ' ὑπ' αὐτοῦ ὕλη, /
ὁ δ' ἀσφαλέως θέει ἔμπεδον, /
εἷος ἵκηται ἰσόπεδον, /
τότε δ' οὔτι κυλίνδεται / ἐσσύμενός περ.
(Antitheton, Homoeoteleuton.)

V. 278. ἔνθ' ὅτε δειλὸς ἀνὴρ, / ὅς τ' ἄλκιμος, / ἐξεφαάνθη.
(Parison.)

V. 289. οὐκ ἂν ἐν αὐχέν' ὄπισθε πέσοι βέλος /
οὐδ' ἐνὶ νώτῳ, / ἀλλά κεν ἢ στέρνων /
ἢ νηδύος ἀντιάσειεν πρόσσω ἱεμένοιο / κτέ
(Antitheton, Parison.)

V. 308. ἢ ἐπὶ δεξιόφιν παντὸς στρατοῦ, / ἢ ἀνὰ μέσσους /
ἢ ἐπ' ἀριστερόφιν; / (Parison.)

V. 636—639. πάντων μὲν κόρος ἐστί, /
καὶ ὕπνου / καὶ φιλότητος /
μολπῆς τε γλυκερῆς / καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο, /
τῶν πέρ τις καὶ μᾶλλον ἐέλδεται ἐξ ἔρον εἶναι ἢ πολέμου· /
Τρῶες δὲ μάχης ἀκόρητοι ἔασιν. /
(Parison, Antitheton.)

V. 726—732. οὕνεκά τοι περὶ δῶκε θεὸς πολεμήϊα ἔργα /
τοὔνεκα καὶ βουλῇ ἐθέλεις περιίδμεναι ἄλλων. /
ἄλλῳ μὲν ἔδωκε θεὸς πολεμήϊα ἔργα /
ἄλλῳ δ' ἐν στήθεσσι τιθεῖ νόον . . . Ζεὺς ἐσθλόν. /
(Parison, Antitheton.)

V. 613—615. *οὐδέ τί σε χρὴ τὸν φιλέειν,* /
ἵνα μή μοι ἀπέχθηαι φιλέοντι. /
καλόν τοι σὺν ἐμοὶ τὸν κήδειν, /
ὅς κ' ἐμὲ κήδῃ. / (Antitheta.)

V. 701. *ἢ κεν ἴῃσιν,* / *ἢ κε μένῃ* / (Parison.)

Ex Iliades lib. X.

V. 224. *σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,*
ὅππως κέρδος ἔῃ·
μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ /
ἀλλά τέ οἱ / *βράσσων τε νόος* / *λεπτὴ δέ τε μῆτις.* /
(Antitheton.)

V. 298. *ὥστε λέοντε διὰ νύκτα μέλαιναν,* / *ἂμ φόνον ἂν νέκυας* /
διά τ' ἔντεα καὶ μέλαν αἷμα. /

V. 326. *ὅθι που μέλλουσιν ἄριστοι βουλὰς βουλεύειν*
/ *ἢ φευγέμεν* / *ἠὲ μάχεσθαι* /
(Parisa.)

Ex Iliades lib. XI.

V. 408. *οἶδα γὰρ ὅττι κακοὶ μὲν ἀποίχονται πολέμοιο,* /
ὃς δέ κ' ἀριστεύῃσι μάχῃ ἔνι, /
τὸν δὲ μάλα χρεὼ ἑστάμεναι κρατερῶς /
ἤτ' ἔβλητ' / *ἤτ' ἔβαλ' ἄλλον.* /
(Antitheton.)

V. 782. *σφὼ δὲ μάλ' ἠθέλετον,* /
τὼ δ' ἄμφω πόλλ' ἐπέτελλον /

V. 786. *γενεῇ μὲν ὑπέρτερός ἐστιν Ἀχιλλεύς,* /
πρεσβύτερος δὲ σύ ἐσσι· / *βίῃ δ' ὅγε πολλὸν ἀμείνων,* /
κτέ (Parisa.)

Ex Iliades lib. XII.

V. 14. *οἱ μὲν δάμεν,* / *οἱ δ' ἐλίποντο* /
(Parison.)

V. 237—243. *τύνη δ' οἰωνοῖσι τανυπτερύγεσσι κελεύεις*
πείθεσθαι;
τῶν οὔτι μετατρέπομαι / *οὐδ' ἀλεγίζω* /
εἴτ' ἐπὶ δεξί' ἴωσι πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόν τε /
εἴτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοίγε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα /

ἡμεῖς δὲ μεγάλοιο Διὸς πειθώμεθα βουλῇ, /
ὃς πᾶσι κτέ
εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. /
(Antitheton, Parison.)

V. 324. 325. Οὔτε κεν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοίμην /
Οὔτε κε σὲ στέλλοιμι μάχην ἐς κυδιάνειραν. /
(Antitheton.)

Ex Iliadis lib. XIII.

V. 130. φράξαντες δόρυ δουρὶ, / σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ· /
ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, / κόρυς κόρυν / ἀνέρα δ' ἀνήρ. /
(Parisa.)

V. 140—142. ὕψι δ' ἀναθρώσκων πέτεται, /
κτυπέει δέ θ' ὑπ' αὐτοῦ ὕλη, /
ὁ δ' ἀσφαλέως θέει ἔμπεδον, /
εἷος ἵκηται ἰσόπεδον, /
τότε δ' οὔτι κυλίνδεται / ἐσσύμενός περ.
(Antitheton, Homoeoteleuton.)

V. 278. ἔνθ' ὅτε δειλὸς ἀνὴρ, / ὅς τ' ἄλκιμος, / ἐξεφαάνθη.
(Parison.)

V. 289. οὐκ ἂν ἐν αὐχέν' ὄπισθε πέσοι βέλος /
οὐδ' ἐνὶ νώτῳ, / ἀλλά κεν ἢ στέρνων /
ἢ νηδύος ἀντιάσειεν πρόσσω ἱεμένοιο / κτέ
(Antitheton, Parison.)

V. 308. ἢ ἐπὶ δεξιόφιν παντὸς στρατοῦ, / ἢ ἀνὰ μέσσους /
ἢ ἐπ' ἀριστερόφιν; / (Parison.)

V. 636—639. πάντων μὲν κόρος ἐστὶ, /
καὶ ὕπνου / καὶ φιλότητος /
μολπῆς τε γλυκερῆς / καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο, /
τῶν πέρ τις καὶ μᾶλλον ἐέλδεται ἐξ ἔρον εἶναι ἢ πολέμου· /
Τρῶες δὲ μάχης ἀκόρητοι ἔασιν. /
(Parison, Antitheton.)

V. 726—732. οὕνεκά τοι περὶ δῶκε θεὸς πολεμήϊα ἔργα /
τοὔνεκα καὶ βουλῇ ἐθέλεις περιίδμεναι ἄλλων. /
ἄλλῳ μὲν ἔδωκε θεὸς πολεμήϊα ἔργα /
ἄλλῳ δ' ἐν στήθεσσι τιθεῖ νόον . . . Ζεὺς ἐσθλὸν. /
(Parison, Antitheton.)

V. 798. *κύματα . . πρὸ μέν τ' ἄλλ' /, αὐτὰρ ἐπ' ἄλλα· /*

V. 799. *ὣς Τρῶες πρὸ μὲν ἄλλοι ἀρηρότες /, αὐτὰρ ἐπ' ἄλλοι, /*

Ex Iliadis lib. XIV.

V. 195. *τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν, / εἰ δύναμαι τελέσαι γε / καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν. /* (Parisa.)

Ex Iliadis lib. XV.

V. 159. *πάντα τάδ' ἀγγεῖλαι, / μηδὲ ψευδάγγελος εἶναι. /* (Homoeoteleuton, Parison.)

V. 162. (178.) *οὐκ ἐπέεσσ' ἐπιπείσεται, / ἀλλ' ἀλογήσει. /* (Antitheton.)

V. 165. (181.) *βίῃ πολὺ φέρτερος εἶναι / καὶ γενεῇ πρότερος· /* (Parison, Homoeoteleuton.)

V. 186. *εἴ μ' ὁμότιμον ἐόντα / βίῃ ἀέκοντα / καθέξει.* (Homoeoteleuton.)

V. 491. *ἠμὲν ὁτέοισιν κῦδος ὑπέρτερον ἐγγυαλίξῃ, /*
ἠδ' ὅτινας μινύθῃ τε / καὶ οὐκ ἐθέλῃσιν ἀμύνειν, /
ὡς νῦν Ἀργείων μινύθει μένος, / ἄμμι δ' ἀρήγει. /

V. 502. *νῦν ἄρκιον ἢ ἀπολέσθαι /*
ἠὲ σαωθῆναι καὶ ἀπώσασθαι κακὰ νηῶν. /

V. 508. *οὐ μὰν ἔς γε χορὸν κέλετ' ἐλθέμεν, / ἀλλὰ μάχεσθαι.* (Antitheta.)

V. 511. *βέλτερον ἢ ἀπολέσθαι ἕνα χρόνον / ἠὲ βιῶναι, /*
ἢ δηθὰ στρεύγεσθαι /.
(Parison, Antitheton.)

V. 641. 642. *ἐκ πατρὸς πολὺ χείρονος υἱὸς ἀμείνων*
παντοίας ἀρετὰς /
ἠμὲν πόδας / ἠδὲ μάχεσθαι /.

V. 724. *εἰ δή ῥα τότε βλάπτε φρένας εὐρύοπα Ζεὺς ἡμετέρας, /*
νῦν αὐτὸς ἐποτρύνει καὶ ἀνώγει. /

V. 741. *τῷ ἐν χερσὶ φόως, / οὐ μειλιχίῃ πολέμοιο. /* (Antitheta.)

Ex Iliadis lib. XVI.

V. 41. 42. ἀπόσχωνται πολέμοιο Τρῶες, /
ἀναπνεύσωσι Ἀρήϊοι υἷες Ἀχ. / (Parison.)

V. 44. 45. ῥεῖα δέ κ' ἀκμῆτες κεκμηότας ἄνδρας . . . .
προτὶ ἄστυ νεῶν ἄπο καὶ κλισιάων.
(Antitheton.)

V. 282. μηνιθμὸν μὲν ἀπορρῖψαι /, φιλότητα δ' ἑλέσθαι /

V. 523. ἕλκος ἄκεσσαι, / κοίμησον δ' ὀδύνας, / δὸς δὲ κράτος, /

V. 729. ἐν δὲ κλόνον Ἀργείοισιν ἧκε κακόν, /
Τρωσὶν δὲ καὶ Ἕκτορι κῦδος ὄπαζεν. /
(Parisa).

Ex Iliadis lib. XVII.

V. 41. ἀλλ' οὐ μὰν ἔτι δηρὸν ἀπείρητος πόνος ἔσται /
οὐδέ τ' ἀδήριτος / ἤτ' ἀλκῆς / ἤτε φόβοιο. / (Parison.)

V. 150—152. ἐπεὶ Σαρπηδόν' ἅμα ξεῖνον καὶ ἑταῖρον,
κάλλιπες Ἀργείοισιν ἕλωρ καὶ κύρμα γενέσθαι,
ὅς τοι πόλλ' ὄφελος γένετο, κτἑ (Antitheton.)

Ex Iliadis lib. XVIII.

V. 107. ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν / ἔκ τ' ἀνθρώπων / ἀπόλοιτο.
(Parison.)

V. 252. ἀλλ' ὁ μὲν ἂρ μύθοισιν, / ὁ δὲ ἔγχεϊ / πολλὸν ἐνίκα.

V. 307—308. οὔ μιν ἔγωγε φεύξομαι ἐκ πολέμοιο δυσηχέος, /
ἀλλὰ μάλ' ἄντην στήσομαι, /
ἤ κε φέρῃσι μέγα κράτος, / ἤ κε φεροίμην. /

V. 309. ξυνὸς Ἐνυάλιος, / καί τε κτανέοντα κατέκτα.
(Antitheta.)

V. 419. τῇς ἐν μὲν νόος ἐστὶ μετὰ φρεσὶν, /
ἐν δὲ καὶ αὐδὴ καὶ σθένος /

V. 483. ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ' /, ἐν δ' οὐρανὸν /, ἐν δὲ θάλασσαν /,
ἠέλιόν τ' ἀκάμαντα / σελήνην τε πλήθουσαν / κτἑ.
(Parisa.)

V. 499. 500. ὁ μὲν εὔχετο πάντ' ἀποδοῦναι, /
(δήμῳ πιφαύσκων) ὁ δ' ἀναίνετο μηδὲν ἑλέσθαι /.
(Antitheton.)

V. 502. 503. *λαοὶ ἀμφοτέροισιν ἐπήπυον, /*
(ἀμφὶς ἀρωγοί·) κήρυκες δ' ἄρα λαὸν ἐρήτυον. /
(Homoeoteleuton.)

V. 519. *ἀμφὶς ἀριζήλω· / λαοὶ δ' ὑπ' ὀλίζονες ἦσαν. /*

V. 535—537. *ἐν δ' Ἔρις /, ἐν δὲ Κυδοιμὸς ὁμίλεον, / ἐν δ' ὀλοὴ Κὴρ /,*
ἄλλον ζωὸν ἔχουσα νεούτατον, /
ἄλλον ἄουτον, / ἄλλον τεθνηῶτα / κατὰ μόθον ἕλκε.

V. 595. *τῶν δ' αἱ μὲν λεπτὰς ὀθόνας ἔχον, /*
οἱ δὲ χιτῶνας εἵατ' ἐϋννήτους, /
(Parisa, Antitheta.)

V. 597. *αἱ μὲν καλὰς στεφάνας ἔχον, /*
οἱ δὲ μαχαίρας εἶχον χρυσείας /
(Parison, Homoeoteleuton.)

Ex Iliadis lib. XIX.

V. 79. *ἑσταότος μὲν καλὸν ἀκούειν, / οὐδὲ ἔοικεν ὑββάλλειν. /*
(Parison.)

V. 92. 93. *οὐ γὰρ ἐπ' οὔδει πίλναται, /*
ἀλλ' ἄρα ἥγε κατ' ἀνδρῶν κράατα βαίνει. /

V. 217. 218. *κρείσσων εἶς ἐμέθεν καὶ φέρτερος οὐκ ὀλίγον περ ἔγχει, /*
ἐγὼ δέ κε σεῖο νοήματί γε προβαλοίμην πολλὸν, /

V. 242. *αὐτίκ' ἔπειθ' ἅμα μῦθος ἔην, / τετέλεστο δὲ ἔργον /*

Ex Iliadis lib. XX.

V. 205. *ὄψει οὔτ' ἄρ πω σὺ ἐμοὺς ἴδες / οὔτ' ἄρ' ἐγὼ σούς. /*

V. 242. *Ζεὺς ἀρετὴν ἄνδρεσσιν ὀφέλλει τε / μινύθει τε /*

V. 248—250. *πολέες δ' ἔνι μῦθοι παντοῖοι, /*
ἐπέων δὲ πολὺς νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα. /
ὁπποῖόν κε εἴπησθα ἔπος, /
τοῖόν κε ἐπακούσαις. /

V. 311. *Αἰνείαν ἤ κέν μιν ἐρύσσεαι, / ἤ κεν ἐάσεις /*

V. 370. *τὸ μὲν τελέει, / τὸ δὲ καὶ μεσσηγὺ κολούει. /*
(Antitheta.)

V. 372. *εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε, / μένος δ' αἴθωνι σιδήρῳ. /*
(Parison.)

V. 390. ἐνθάδε τοι θάνατος, /
γενεὴ δέ τοί ἐστ' ἐπὶ λίμνῃ Γυγαίῃ, /
(Antitheton.)

V. 392. Ὕλλῳ ἐπ' ἰχθυόεντι / καὶ Ἕρμῳ δινήεντι, /
(Homoeoteleuton.)

Ex Iliadis lib. XXI.

V. 190. τῷ κρείσσων μὲν Ζεὺς ποταμῶν ἁλιμυρηέντων, /
κρείσσων αὖτε Διὸς γενεὴ ποταμοῖο / τέτυκται.

V. 196. ἐξ οὗπερ / πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα /
καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρείατα μακρὰ / νάουσιν.

V. 280. τῷ κ' ἀγαθὸς μὲν ἔπεφνε, / ἀγαθὸν δέ κεν ἐξενάριξεν /

V. 350. 351. καίοντο πτελέαι τε καὶ ἰτέαι ἠδὲ μυρῖκαι, /
καίετο δὲ λωτός τ' ἠδὲ θρύον ἠδὲ κύπειρον /
(Parisa.)

Ex Iliadis lib. XXII.

V. 56—58. ὄφρα σαώσῃς Τρῶας καὶ Τρῳάς, /
μηδὲ μέγα κῦδος ὀρέξῃς Πηλεΐδῃ, /
αὐτὸς δὲ φίλης αἰῶνος ἀμερθῇς. /
(Antitheton, Parison.)

V. 71—76. νέῳ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν, / ἀρηϊκταμένῳ, /
δεδαϊγμένῳ ὀξέϊ χαλκῷ, / κεῖσθαι· πάντα δὲ καλὰ κτέ. /
ἀλλ' ὅ τε δὴ πολιόν τε κάρη / πολιόν τε γένειον, /
αἰδῶ . . . . κταμένοιο γέροντος,
τοῦτο δὴ οἴκτιστον πέλεται / κτέ

V. 109. 110. ἄντην ἢ Ἀχιλῆα κατακτείναντα νέεσθαι /
ἠέ κεν αὐτὸν ὀλέσθαι ἐϋκλειῶς πρὸ πόληος. /

V. 149—152. ἡ μὲν γάρ θ' ὕδατι λιαρῷ ῥέει,
ἀμφὶ δὲ καπνὸς . . . ὡσεὶ πυρὸς αἰθομένοιο· /
ἡ δὲ θέρεϊ προρέει εἰκυῖα χαλάζῃ,
ἢ χιόνι ψυχρῇ κτέ /

V. 253. ἕλοιμί κεν / ἤ κεν ἁλοίην /.

V. 263. 264. οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν, /
ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι / διαμπερὲς ἀλλήλοισιν.
(Antitheta.)

V. 304. 305. *μὴ μὰν ἀσπουδίγε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, / ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.* /

V. 352. *οὐδ' ὧς σέγε πότνια μήτηρ ἐνθεμένη λεχέεσσι γοήσεται, /* (*ὃν τέκεν αὐτή,*) *ἀλλὰ κύνες τε καὶ οἰωνοὶ κατὰ πάντα δάσονται.* / (Antitheta.)

V. 383. *ἢ καταλείψουσιν πόλιν ἄκρην τοῦδε πεσόντος, / ἠὲ μένειν μεμάασι καὶ Ἕκτορος οὐκέτ' ἐόντος.* / (Antitheton, Homoeoteleuton.)

V. 484. *οὔτε σὺ τούτῳ ἔσσεαι, Ἕκτορ, ὄνειαρ, ἐπεὶ θάνες, / οὔτε σοι οὗτος.* / (Antitheton.)

V. 493. *ἄλλον μὲν χλαίνης ἐρύων, / ἄλλον δὲ χιτῶνος* / (Parison.)

V. 495. *χείλεα μέν τ' ἐδίηνε, / ὑπερῴην δ' οὐκ ἐδίηνεν.* /

V. 497. *χερσὶν πεπληγὼς / καὶ ὀνειδείοισιν ἐνίσσων* /

Ex Iliadis lib. XXIII.

V. 70. *οὐ μέν μευ ζώοντος ἀκήδεις, / ἀλλὰ θανόντος* /

V. 315—320. *μήτι τοι δρυτόμος μέγ' ἀμείνων ἠὲ βίηφιν·* / *μήτι δ' αὖτε κυβερνήτης . . . νῆα θοὴν ἰθύνει ἐρεχθομένην ἀνέμοισιν.* / *μήτι δ' ἡνίοχος περιγίγνεται ἡνιόχοιο. ἀλλ' ὃς μέν . . . ἑλίσσεται ἔνθα καὶ ἔνθα,* /

V. 342. *χάρμα δὲ τοῖς ἄλλοισιν, / ἐλεγχείη δὲ σοὶ αὐτῷ / ἔσσεται.*

V. 587. *πολλὸν γάρ ἔγωγε νεώτερός εἰμι σεῖο, / ἄναξ Μενέλαε, σὺ δὲ πρότερος καὶ ἀρείων.* /

V. 590. *κραιπνότερος μὲν γάρ τε νόος, / λεπτὴ δέ τε μῆτις.* / (Antitheta.)

V. 621. 622. *οὐ γὰρ πύξ γε μαχήσεαι, / οὐδὲ παλαίσεις /, οὐδέ τ' ἀκοντιστὺν ἐσδύσεαι, / οὐδὲ πόδεσσιν θεύσεαι·* /

V. 672. *ἀντικρὺ χρόα τε ῥήξω / σύν τ' ὀστέ' ἀράξω.* / (Parisa.)

Ex Iliadis lib. XXIV.

V. 260. *τοὺς μὲν* (sc. *ἀρίστους*) *ἀπώλεσ' Ἄρης, / τὰ δ' ἐλέγχεα πάντα λέλειπται,* / *κτέ* (Antitheton.)

V. 527—531. δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
δώρων οἷα δίδωσι κακῶν, /
ἕτερος δὲ ἑάων. /
ᾧ μέν κε.. δοίη Ζεὺς.. ἄλλοτε μέν τε κακῷ κύρεται, /
ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ. /
ᾧ δέ κε τῶν λυγρῶν δοίη, λωβητὸν ἔθηκεν·/ κτέ

V. 533—548. Antitheta.

V. 604—609. ἓξ μὲν θυγατέρες, / ἓξ δ' υἱέες ἡβώοντες. /
τοὺς μὲν Ἀπόλλων πέφνεν / ἀπ' ἀργυρέοιο κτέ
τὰς δ' Ἄρτεμις ἰοχέαιρα, / οὕνεκα κτέ
φῆ δοιὼ τεκέειν, / ἡ δ' αὐτὴ γείνατο πολλούς. /
τὼ δ' ἄρα, καὶ δοιώ περ ἐόντ', / ἀπὸ πάντας ὄλεσσαν. /

V. 632. εἰσορόων ὄψιν.. / μῦθον ἀκούων. /

(Antitheta.)

Hi sunt loci ex Iliade a me collati, quibus schemata, quae dicuntur Gorgiea: contraposita, similiter desinentia, membris exaequata Homerum usurpasse dicas. Multi quoque loci (non totidem) [1]) ex Odyssea afferri possunt, quibus eadem schemata conspicua sunt, (id est) quibus verba aut res aut alterutrum orationem conficiunt contrariam, paria paribus redduntur, membrorum exitus idem aut similis est.

Ex Odysseae lib. I.

V. 24. οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος /, οἱ δ' ἀνιόντος

V. 161. 162. ὀστέα πύθεται ὄμβρῳ κείμεν' ἐπ' ἠπείρου /,
ἢ εἰν ἁλὶ κῦμα κυλίνδει. /

---

[1]) qua de causa harum figurarum non totidem exempla in Odyssea, quot in Iliade, inveniantur, facile intellegitur vel ab eo, qui primoribus labris, ut dicitur, Homericam poesim degustaverit. Bergk. (I, 840) docere recte mihi quidem videtur his paucis: „In der Ilias fliesst der Strom der Begeisterung voller, der Dichter entfaltet allen Reichtum und Glanz der Sprache, erhebt sich zu kühner, freudiger Energie, wo es gilt eine mächtige Wirkung zu erzielen, aber er hält mit diesen Kunstmitteln Haus. In der Odyssee herrscht ein milderer, weicherer Ton, eine ruhige Klarheit ist ausgegossen, alles ist einfacher und schlichter“ etc.

V. 164. *πάντες κ' ἀρησαίατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι / ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖό τε ἐσθῆτός τε /*

Ex Odysseae lib. II.

V. 64. *νεμεσσήθητε καὶ αὐτοὶ /, ἄλλους τ' αἰδέσθητε κτὲ /*

V. 68. *ἠδὲ Θέμιστος,*
ἥ τ' ἀνδρῶν ἀγορὰς ἠ μ ὲ ν λ ύ ε ι / ἠ δ ὲ κ α θ ί ζ ε ι /.

V. 104. 105. *ἔνθα καὶ ἠ μ α τ ί η μὲν ὑ φ α ί ν ε σ κ ε ν μέγαν ἱστόν, / ν ύ κ τ α ς δ' ἀ λ λ ύ ε σ κ ε ν, /*

V. 111. *ἵν' εἰδῇς αὐτὸς σῷ θυμῷ, / εἰδῶσι δὲ πάντες Ἀχαιοί./*

V. 125. *μέγα μὲν κ λ έ ο ς α ὐ τ ῇ ποιεῖτ', / αὐτὰρ σ ο ί γε π ο θ ὴ ν / κτὲ*
(Antitheta.)

V. 203. *χρήματα δ' αὖτε κακῶς β ε β ρ ώ σ ε τ α ι, / οὐδέ ποτ' ἶσα ἔ σ σ ε τ α ι /.*
(Homoeoteleuton.)

V. 241. *π α ύ ρ ο υ ς μνηστῆρας καταπαύετε π ο λ λ ο ὶ ἐόντες.*

V. 268. *ἠμὲν δέμας / ἠδὲ καὶ αὐδήν /* (cfr. v. 401. XXII. 206.)

V. 272. et V. 304. *τελέσαι ἔργον τε / ἔπος τε /* (cfr. III, 99. IV, 163. 205. 329. etc.)

V. 277. *οἱ π λ έ ο ν ε ς κ α κ ί ο υ ς, / π α ῦ ρ ο ι δέ τε πατρὸς ἀ ρ ε ί ο υ ς. /*

V. 293. *νέαι / ἠδὲ παλαιαί /* (cfr. I, 395. IV, 720. — Il. II, 789.)
(Antitheta.)

V. 311. *δαίνυσθαί τ' ἀκέοντα / καὶ εὐφραίνεσθαι ἕκηλον. /*
(Parison.)

Ex Odysseae lib. III.

V. 82. *πρῆξις δ' ἥδ' ἰ δ ί η, / οὐ δ ή μ ι ο ς. /* (cfr. IV, 314.)

V. 90. *εἴθ' ὅ γε ἐπ' ἠ π ε ί ρ ο υ δάμη ἀνδράσι δυσμενέεσσιν, / εἴ τε καὶ ἐν π ε λ ά γ ε ι μετὰ κ ύ μ α σ ι ν /*

V. 93. *εἴ που ὄ π ω π α ς ὀφθαλμοῖσι τ ε ο ῖ σ ι ν / ἢ ἄ λ λ ο υ μῦθον ἀ κ ο υ σ α ς. /* (cfr. IV. 324.)

V. 127—129. *οὔτε ποτ' ε ἰ ν ἀ γ ο ρ ῇ δ ί χ' ἐ β ά ζ ο μ ε ν . . . / ἀλλ' ἕ ν α θ υ μ ὸ ν ἔχοντε . . . φ ρ α ζ ό μ ε θ' κτέ. /*
(Antitheta.)

V. 185. οἵ τ' ἐσάωθεν Ἀχαιῶν, / οἵ τ' ἀπόλοντο. /
V. 296. μικρὸς δὲ λίθος μέγα κῦμ' ἀποέργει.
V. 362. 363. γεραίτερος . . νεώτεροι

Ex Odysseae lib. IV.

V. 87. οὔτε ἄναξ ἐπιδευὴς οὔτε τι ποιμὴν
V. 103. ἄλλοτε μὲν . . . τέρπομαι, / ἄλλοτε δ'αὖτε παύομαι. / (Antitheta.)
V. 230. πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα / πολλὰ δὲ λυγρά. / (Parison.)
V. 646. 647. ἤ σε βίῃ ἀέκοντος ἀπηύρα. . / ἦε ἑκὼν οἱ δῶκας. /
V. 678. ὃς ἐπεύθετο . . ἐκτὸς ἐών, / οἱ δ' ἔνδοθι . . ὕφαινον. / (Antitheta.)
V. 692. ἄλλον κ' ἐχθαίρῃσι βροτῶν, / ἄλλον κε φιλοίη /. (Parison.)
V. 714. ἢ νόστον ἢ ὅντινα πότμον ἐπέσπεν.
V. 818. οὔτε πόνων εὖ εἰδὼς / οὔτ' ἀγοράων.
V. 832. ἤ που ἔτι ζώει καὶ ὁρᾷ φάος ἠελίοιο, /
ἦ ἤδη τέθνηκε καὶ εἰν Ἀίδαο δόμοισιν. /

Ex Odysseae lib. V.

V. 47. 48. ὄμματα θέλγει / . . ὑπνώοντας ἐγείρει. / (Antitheta.)
V. 331. 332. ἄλλοτε μέν τε Νότος Βορέῃ προβάλεσκε φέρεσθαι, /
ἄλλοτε δ'αὖτε Εὖρος Ζεφύρῳ εἴξασκε διώκειν. / (Antitheton, Parison.)
V. 471. 472. μεθείη ῥῖγος καὶ κάματος /, γλυκερὸς δέ μοι ὕπνος ἐπέλθοι /. (Antitheton.)
V. 477. ὁ μὲν φυλίης /, ὁ δ' ἐλαίης. / (Parison.)

Ex Odysseae lib. VI.

V. 41—45. Homoeoteleuton. vid. p. 38.
V. 63. οἱ δύ' ὀπυίοντες /, τρεῖς δ' ἠίθεοι θαλέθοντες· / (Homoeoteleuton.)
V. 120. 121. ἦ ῥ' οἵ γ' ὑβρισταί τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, /
ἦε φιλόξεινοι καί σφιν νόος ἐστὶ θεουδής; / (Antitheton.)
V. 149—153. εἰ μέν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν, / . . . .
εἰ δέ τίς ἐσσι βροτῶν, οἳ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν. /

V. 184. 185. πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσιν, / χάρματα δ' εὐμενέτῃσι/ (Antitheta, Parisa.)

V. 208. δόσις δ' ὀλίγη τε / φίλη τε. /

V. 325. νῦν . . . ἄχρυσον, / ἐπεὶ πάρος . . . ἄχρυσας /

Ex Odysseae lib. VII.

V. 60. ὁ μὲν ὤλεσε λαὸν . . ., / ὤλετο δ'αὐτός· (Antitheta.)

V. 119. ζεφυρίη πνείουσα τὰ μὲν φύει, / ἄλλα δὲ πέσσει. /
ὄγχνη ἐπ' ὄγχνῃ γηράσκει, / μῆλον δ'ἐπὶ μήλῳ, /
αὐτὰρ ἐπὶ σταφυλῇ σταφυλή, / σῦκον δ'ἐπὶ σύκῳ. /
(Parison, Homoeoteleuton.)

Ex Odysseae lib. VIII.

V. 29. ἠὲ πρὸς ἠοίων / ἢ ἑσπερίων ἀνθρώπων. /
(Parison.)

V. 63. 64. ἀγαθόν τε / κακόν τε. /
ὀφθαλμῶν μὲν ἄμερσε, / δίδου δ' ἡδεῖαν ἀοιδήν. /

V. 168. οὔτε φυήν, / οὔτ' ἄρ φρένας οὔτ' ἀγορητύν. /
(in sequentibus quoque verbis v. 169—177. insunt antitheta.)

V. 246. 247. οὐ γὰρ πυγμάχοι . . οὐδὲ παλαισταί, / ἀλλὰ ποσὶ . . .
θέομεν καὶ νηυσὶν ἄριστοι. /

V. 310. ὁ μὲν καλός τε καὶ ἀρτίπος, / αὐτὰρ ἐγώ γε ἠπεδανός.

V. 329—331. οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα· / κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν, /
ἐὼν βραδὺς εἷλεν —/ ὠκύτατόν περ ἐόντα. /
(Antitheta.)

Ex Odysseae lib. IX.

V. 14. τί πρῶτόν τοι ἔπειτα /, τί δ' ὑστάτιον / καταλέξω,

V. 280. ἤ που ἐπ' ἐσχατιῆς /, ἢ καὶ σχεδόν, / (Antitheta.)

V. 297. ἀνδρόμεα κρέα ἔδων / καὶ ἐπ' ἄκρητον γάλα πίνων, /
(Parison, Homoeoteleuton.)

V. 324. τόσσον ἔην μῆκος /, τόσσον πάχος / εἰσοράασθαι.
(Parison.)

V. 447—452. πάρος . . πολὺ πρῶτος νέμεαι τέρεν' ἄνθεα ποίης . .
πρῶτος δὲ ῥοὰς ποταμῶν ἀφικάνεις . . .
πρῶτος δὲ σταθμόνδε . . . / νῦν αὖτε πανύστατος

V. 513—515. αἰεί τινά φῶτα μέγαν καὶ καλὸν . . . μεγάλην ἐπιειμένον ἀλκήν· / νῦν δέ μ' ἐὼν ὀλίγος τε καὶ οὐτιδανὸς καὶ ἄκικυς. / (Antitheta.)

V. 521. οὔτε θεῶν μακάρων / οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων. / (Parison.)

Ex Odysseae lib. X.

V. 83. ὅθι ποιμένα ποιμὴν ἠπύει εἰσελάων, / ὁ δέ τ' ἐξελάων ὑπακούει. /

V. 94. οὔτε μέγ' / οὔτ' ὀλίγον. (Antitheta.)

V. 123. ἀνδρῶν τ' ὀλλυμένων / νηῶν θ' ἅμα ἀγνυμενάων, / (Homoeoteleuton, Parison.)

V. 304. ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, / γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος. (Antitheton.)

Ex Odysseae lib. XI.

V. 47. ἰφθίμῳ τ' Ἀΐδῃ / καὶ ἐπαινῇ Περσεφονείῃ. / (Homoeoteleuton.)

V. 120. ἠὲ δόλῳ / ἢ ἀμφαδὸν ὀξέι χαλκῷ, / (Antitheton.)

V. 303. ἄλλοτε μὲν ζώουσ' ἑτερήμεροι / ἄλλοτε δ' αὖτε τεθνᾶσιν. /

V. 367. σοὶ δ' ἔπι μὲν μορφὴ ἐπέων, / ἔνι δὲ φρένες ἐσθλαί. (Parisa.)

V. 379. ὥρη μὲν πολέων μύθων /, ὥρη δὲ καὶ ὕπνου. /

V. 489—491. βουλοίμην κ' ἐπάρουρος θητευέμεν . . . / ἢ . . . νεκύεσσι . . . ἀνάσσειν. /

V. 495. ἦ ἔτ' ἔχει τιμὴν . . . / ἦ μιν ἀτιμάζουσιν . . . .

Ex Odysseae lib. XII.

V. 22. δισθανέες /, ὅτε τ' ἄλλοι ἅπαξ θνήσκουσ' ἄνθρωποι. / (Antitheta.)

V. 67. πίνακάς τε νεῶν / καὶ σώματα φωτῶν / (Parison.)

V. 105. τρὶς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν . . ., / τρὶς δ' ἀναροιβδεῖ . . . /

V. 395. εἷρπον μὲν ῥινοί /, κρέα δ' ἀμφ' ὀβελοῖσι μεμύκειν, /

V. 435. ῥίζαι γὰρ ἑκὰς εἶχον /, ἀπήωροι δ' ἔσαν ὄζοι. / (Antitheta.)

Ex Odysseae lib. XIII.

V. 230. σάω μὲν ταῦτα, / σάω δ' ἐμέ. / (Parison.)

V. 297—299. σὺ μέν ἐσσι βροτῶν ὄχ' ἄριστος ἁπάντων βουλῇ καὶ μύθοισιν, / ἐγὼ δ' ἐν πᾶσι θεοῖσιν μήτι τε κλέομαι καὶ κέρδεσιν. / (Antitheton.)

V. 409. ἔσθουσαι βάλανον μενοεικέα / καὶ μέλαν ὕδωρ πίνουσαι, / (Parison.)

Ex Odysseae lib. XIV.

V. 58 vid. VI. 208.

V. 83. 84. οὐ μὲν σχέτλια ἔργα θεοὶ μάκαρες φιλέουσιν, / ἀλλὰ δίκην τίουσι καὶ αἴσιμα ἔργ' ἀνθρώπων. /

V. 162. τοῦ μὲν φθίνοντος μηνός, / τοῦ δ' ἱσταμένοιο /

V. 183. ἤ κεν ἁλώῃ / ἤ κε φύγῃ /

V. 330. ἢ ἀμφαδὸν / ἦε κρυφηδόν. /

V. 376. ἠμὲν οἳ ἄχνυνται . . . / ἠδ' οἳ χαίρουσιν. /

V. 444. θεὸς τὸ μὲν δώσει /, τὸ δ' ἐάσει, / (Antitheta.)

Ex Odysseae lib. XV.

V. 70. ὅς κ' ἔξοχα μὲν φιλέῃσιν, / ἔξοχα δ' ἐχθαίρῃσιν. / (Homoeoteleuton, Parison.)

V. 72. 73. ἶσόν τοι κακόν ἐσθ', ὅς τ' οὐκ ἐθέλοντα - ἐποτρύνει, / καὶ ὃς ἐσσύμενον κατερύκει. /

V. 74. χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν /, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν. / (Antitheta, Homoeoteleuta.)

V. 349. 350. ἤ που ἔτι ζώουσιν ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο, / ἦ ἤδη τεθνᾶσι καὶ εἰν 'Αίδαο δόμοισιν. /

V. 375. οὔτε ἔπος / οὔτε τι ἔργον, / vid. II, 272. (Antitheta.)

V. 392. ἔστι μὲν εὕδειν, / ἔστι δὲ τερπομένοισιν ἀκούειν. /

V. 462. χερσίν τ' ἀμφαφόωντο / καὶ ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶντο. / (Parisa, Homoeoteleuta.)

Ex Odysseae lib. XVI.

V. 32. ὄφρα σέ τ' ὀφθαλμοῖσιν ἴδω / καὶ μῦθον ἀκούσω. /

V. 212. ῥηίδιον δὲ θεοῖσι . . . . ἠμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν / ἠδὲ κακῶσαι. / (Antitheta.)

V. 241. 242. σεῖο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον χεῖράς τ' αἰχμητὴν ἔμεναι / καὶ ἐπίφρονα βουλήν. / (Parison.)

Ex Odysseae lib. XVII.

V. 66. ἠγερέθοντο ἔσθλ' ἀγορεύοντες, / κακὰ δὲ φρεσὶ βυσσοδόμευον /.

V. 279. νοήσας ἤ βάλῃ / ἤ ἐλάσῃ. / (Antitheta.)

V. 302. οὐρῇ μέν ῥ' ὅγ' ἔσηνε / καὶ οὔατα κάμβαλεν ἄμφω, / (Parison.)

V. 386. 387. οὗτοι γὰρ κλητοί γε βροτῶν . . . / πτωχὸν δ' οὐκ ἄν τις καλέοι / κτέ

V. 404. αὐτὸς γὰρ φαγέμεν πολὺ βούλεαι / ἤ δόμεν ἄλλῳ. /

V. 510. 511. ἠὲ πέπυσται / ἤ ἴδεν ὀφθαλμοῖσιν· (Antitheta.)

Ex Odysseae lib. XVIII.

V. 168. οἵ τ' εὖ μὲν βάζουσι, / κακῶς δ' ὄπιθεν φρονέουσιν /. (Antitheton, Homoeoteleuton.)

Ex Odysseae lib. XIX.

V. 111—114. φέρῃσι δὲ γαῖα μέλαινα πυροὺς καὶ κριθάς, /
βρίθῃσι δὲ δένδρεα καρπῷ, /
τίκτῃ δ' ἔμπεδα μῆλα, /
θάλασσα δὲ παρέχῃ ἰχθῦς ἐξ εὐηγεσίης, /
ἀρετῶσι δὲ λαοὶ ὑπ' αὐτοῦ.

V. 163. οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι παλαιφάτου /, οὐδ' ἀπὸ πέτρης. / (Parisa.)

V. 230. 231. ὁ μὲν λάε νεβρὸν ἀπάγχων /,
αὐτὰρ ὁ ἐκφυγέειν μεμαὼς ἤσπαιρε πόδεσσιν. / (Antitheton.)

V. 246. γυρὸς ἐν ὤμοισιν, / μελανόχροος, / οὐλοκάρηνος. / (Parison.)

V. 328—334. ὃς μὲν ἀπηνὴς αὐτὸς ἔῃ / καὶ ἀπηνέα εἰδῇ, /
τῷ δὲ καταρῶνται πάντες βροτοὶ ἄλγε' ὀπίσσω ζωῷ, /
ἀτὰρ τεθνεῶτί γ' ἐφεψιόωνται ἅπαντες. /
ὃς δ' ἂν ἀμύμων αὐτὸς ἔῃ / καὶ ἀμύμονα εἰδῇ, /
τοῦ μέν τε κλέος εὐρὺ διὰ ξεῖνοι φορέουσιν / . . .
πολλοί δέ μιν ἐσθλὸν ἔειπον. / (Parison, Antitheton.)

V. 426. *ἦμος δ' ἠέλιος κατέδυ / καὶ ἐπὶ κνέφας ἦλθεν, /*
(cfr. III, 329. V, 225.) (Parison.)

V. 547. *οὐκ ὄναρ /, ἀλλ' ὕπαρ ἐσθλόν, / . . .* (cfr. XX, 90.)
(Homoeoteleuton, Antitheton.)

V. 548. *χῆνες μὲν μνηστῆρες /, ἐγὼ δέ τοι αἰετὸς ὄρνις /*
(Antitheton.)

V. 563—567. *αἱ μὲν γὰρ κεράεσσι τετεύχαται /, αἱ δ' ἐλέφαντι· /*
τῶν οἳ μέν κ' ἔλθωσι διὰ πριστοῦ ἐλέφαντος, /
οἵ ῥ' ἐλεφαίρονται, ἔπε' ἀκράαντα φέροντες· /
οἳ δὲ διὰ ξεστῶν κεράων ἔλθωσι θύραζε, /
οἵ ῥ' ἔτυμα κραίνουσι / κτἑ
(Parison, Antitheton.)

Ex Odysseae lib. XX.

V. 100. 101. *φήμην τίς μοι φάσθω — ἔνδοθεν /, ἔκτοσθεν δὲ Διὸς τέρας ἄλλο φανήτω. /*
(Antitheton, Homoeoteleuton.)

V. 132. 133. *ἐμπλήγδην ἕτερόν γε τίει μερόπων ἀνθρώπων χείρονα, /*
τὸν δέ τ' ἀρείονα ἀτιμήσασ' ἀποπέμπει. /
(Antitheton.)

V. 352—355. *εἰλύαται κεφαλαί τε / πρόσωπά τε / νέρθε τε γοῦνα, /*
οἰμωγὴ δὲ δέδηε /, δεδάκρυνται δὲ παρειαί, /
εἰδώλων δὲ πλέον πρόθυρον, / πλείη δὲ καὶ αὐλή, /
(Parison.)

V. 356. 357. *ἠέλιος δὲ οὐρανοῦ ἐξαπόλωλε /,*
κακὴ δ' ἐπιδέδρομεν ἀχλύς. /

V. 378. 379. *οὐδέ τι ἔργων ἔμπαιον / οὐδὲ βίης. /*

V. 390—392. *δεῖπνον μὲν γάρ τοί γε γελώοντες τετύκοντο ἡδύ τε καὶ μενοεικές, / κτἑ*
δόρπου δ' οὐκ ἄν πως ἀχαρίστερον ἄλλο γένοιτο; κτἑ /
(Antitheta.)

Ex Odysseae lib. XXI.

V. 293. *οἶνός σε τρώει . . . .*
ὅς τε καὶ ἄλλους βλάπτει, ὅς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ /
μηδ' αἴσιμα πίνῃ. /

V. 344. 345. οὔτις ἐμεῖο κρείσσων . . δάμεναί τε / καὶ ἀρνήσασθαι,/

V. 371. ἁπλότερός περ ἐὼν . . . / βίηφι δὲ φέρτερος εἰμί. / (Antitheta.)

Ex Odysseae lib. XXII.

V. 220. τά τ' ἔνδοθι / καὶ τὰ θύρηφιν. / (Antitheton.)

V. 253. δώῃ Ὀδυσσῆα βλῆσθαι / καὶ κῦδος ἀρέσθαι. / (Parison.)

V. 305. οὐδέ τις ἀλκὴ γίγνεται / οὐδὲ φυγή. /

V. 374. ὡς κακοεργίης / εὐεργεσίη μέγ' ἀμείνων. /

V. 411. ἐν θυμῷ . . χαῖρε, / . . : μηδ' ὀλόλυζε. /

V. 415. οὐ κακὸν / οὐδὲ μὲν ἐσθλόν, (Antitheta.)

Ex Odysseae lib. XXIII.

V. 40. οὐκ ἴδον /, οὐ πυθόμην, / ἀλλὰ . . . ἄκουσα. /

V. 261. 262. ἄεθλον, ἐπεὶ καὶ ὄπισθεν, ὀίω, πεύσεαι, /
αὐτίκα δ' ἐστὶ δαήμεναι οὔτι χέρειον. / (Antitheta.)

Ex Odysseae lib. XXIV.

V. 63. νύκτας τε / καὶ ἦμαρ /
κλαίομεν ἀθάνατοί τε θεοὶ / θνητοί τ' ἄνθρωποι. /
(Parison.)

V. 197—202. τεύξουσι δ' ἐπιχθονίοισιν ἀοιδὴν ἀθάναται χαρίεσσαν . . . . /
στυγερὴ δέ τ' ἀοιδὴ ἔσσετ' ἐπ' ἀνθρώπους, / κτὲ

V. 244—250. ἀλλ' (sc. ὀρχάτου) εὖ τοι κομιδὴ ἔχει, /
οὐδέ τι πάμπαν, / οὐ φυτόν, / οὐ συκῆ /, οὐκ ἄμπελος, /
οὐ μὲν ἐλαίη, / οὐκ ὄγχνη /, οὐ πρασιή τοι ἄνευ κομιδῆς . . . /
αὐτόν σ' οὐκ ἀγαθὴ κομιδὴ ἔχει / κτὲ

V. 427—429. τοὺς μὲν σὺν νήεσσιν ἄγων, πολέας τε καὶ ἐσθλούς, /
ὤλεσε μὲν νῆας γλαφυράς /, ἀπὸ δ' ὤλεσε λαούς, /
τοὺς δὲ ἐλθὼν ἔκτεινε , . . . ἀρίστους. /
(Parisa, Antitheta.)

V. 447—449. θεὸς τοτὲ μὲν προπάροιθ' Ὀδυσῆος φαίνετο θαρσύνων, /
τοτὲ δὲ μνηστῆρας ὀρίνων / θῦνε . . . ἔπιπτον.
(Homoeoteleuton, Antitheton.)

His locis ex Iliade et Odyssea allatis, quibus quidem verba illas figuras, quae a rhetoribus *ἀντιθέσεις*, *παρισώσεις*, *ὁμοιοτέλευτα* dicantur, efficere mihi videntur, nunc afferamus eos locos, quibus invenias illam figuram, quae *παρήχησις* [1]) sive potius *παρονομασία* vocatur.

Cuius figurae haec fere maxime perspicua exempla in illis Homeri carminibus inesse mihi quidem videntur:

In Iliad. libr. I. v. 96. 97. .. *ἔδωκεν* .. *δώσει* .. *ἀπώσει*.
v. 255. v. 262. 267. *κάρτιστοι* .. *καρτίστοις*. v. 274. *πίθεσθε* .. *πείθεσθαι*.

II. v. 235. *Ἀχαιΐδες* ... *Ἀχαιοί*. v. 303. *χθιζά* ... *πρώϊζα*.
v. 363. v. 758. *Πρόθοος θοός*.

IV. v. 424. 426. *κορύσσεται* .. *κορυφοῦται*. v. 450. *οἰμωγὴ* .. *εὐχωλὴ*. v. 451. *ὀλλύντων* .. *ὀλλυμένων*.

V. v. 740. *Ἀλκή* .. *Ἰωκή*.

---

1) In hác figura definienda recentioris aetatis homines docti inter se dissentiunt. Blass. I. p. 131 hanc interpretatur figuram *παρήχησις*: „Die Parechesis, Anklang des ganzen Wortes"; at hanc figuram *παρονομασία*: „Die Paronomasie, wo das Wort wirklich dasselbe ist und höchstens in verschiedener Form oder Zusammensetzung erscheint." Steinberg. (Berlin 1870.) p. 13 sqq. de ea figura dicit haec: „Wir fassen die Parechese als Anklang des Wortes, welcher durch Wiederholung derselben Laute im Anlaut, Inlaut oder Auslaut erzeugt wird — paulo post p. 15: Die Paronomasie ist als eine Steigerung der Antithese zu betrachten, die dadurch bewirkt wird, dass die Gleichheit des Klanges einem kontrastierenden Gegensatz des Sinnes gegenübersteht. Stein (Cöln 1881.) p. 14 sqq. complura genera figurae (*παρονομασία*) distinguit et eos locos, quibus assonantia verba non eiusdem stirpis sint, sub *παρηχήσεως* nomine comprehendendos esse censet. At veteres rhetores schemata *παρονομασία* et *παρήχησις* promiscua habuisse ex eo apparet, quod Alexander (III, 36 Sp.) schematis *παρήχησις* nullam rationem habuit, Zonaeus (*περὶ σχημάτων* III p. 168 Sp.) dicit: „*παρονομασία ἢ καὶ παρήχησις ὀνομάζεται*", Hermogenes (*περὶ εὑρέσεως* II. p. 251 Sp.) prorsus neglecta figura *παρονομασία* illam figuram interpretatur his verbis: „*παρήχησίς ἐστι κάλλος ὁμοίων ὀνομάτων ἐν διαφόρῳ γνώσει ταὐτὸν ἠχούντων, γίνεται δὲ ὅταν δύο ἢ τρεῖς ἢ τέσσαρες λέξεις ἢ ὀνόματα εἴπῃ τις ὅμοια μὲν ἠχοῦντα, διάφορον δὲ τὴν δήλωσιν ἔχοντα*", quibus verbis ceteri rhetores schema *παρονομασία* interpretantur.

VII. v. 197. *ἑκὼν ἀέκοντα . . v. 198. ἰδρείῃ . . νήϊδα.*
VIII. v. 63—65.
IX. v. 158. *δμηθήτω . . ἀδάμαστος.* v. 248. *τειρομένους ἐρύεσθαι . . ὀρυμαγδοῦ.* v. 249—251. *ἄχος . . μῆχος . . κακοῦ . . ἄκος . . κακὸν ἦμαρ.* v. 309. *ἀπηλεγέως ἀποειπεῖν.* v. 327. *ἀνδράσι μαρνάμ. ὀάρων . . σφετεράων.* v. 345. *πειράτω . . πείσει.* v. 358. v. 375. *ἀπάτησε . . ἐξαπάφοιτ'.* v. 378. 389. 390. v. 443. *ῥητῆρα . . πρηκτῆρα.* v. 503 sqq. *Λιταί . . Ἄτη.* v. 526. *δωρητοί . . παράρρητοι.* v. 615. *κήδειν . . κήδῃ* XI. v. 351. XIII. v. 130. v. 131.
XIV. v. 130. v. 143—145. *κοτέουσιν . . κονίσουσιν.* v. 196. *τελέσαι . . τετελεσμένον.*
XVI. v. 44. *ἀκμῆτες κεκμηότας.* v. 111. *κακὸν κακῷ.*
XVIII. v. 309. *κτανέοντα κατέκτα.* v. 493. *ἠγίνεον . . ἐδίνεον.* v. 498. *ἐνείκεον εἵνεκα.* v. 502. *ἐπήπυον . . ἐρήτυον.* v. 536. *νεούτατον . . ἄουτον.* v. 541. *πίειραν ἄρουραν εὐρεῖαν.* v. 553. *ἄλλα ἀμαλλοδετῆρες ἐν ἔλλεδαν.* v. 595. *ὀθόνας . . χιτῶνας*
XXI. v. 286. *χειρὶ χεῖρα.* XXII. v. 57. *Τρῶας καὶ Τρωάς.* v. 481.
XXIII. v. 318. v. 672. *ῥήξω . . ἀράξω.*
XXIV. v. 554. *κῆται . . ἀκηδής.* v. 704.

In Odyss. libr. I. v. 60. 62. *Ὀδυσσεὺς . . ὠδύσαο.* v. 61. *χαρίζετο . . ῥέζων.* v. 313.
II. v. 62. *ἀμυναίμην . . δύναμις.* v. 249. *κεχάροιτο . . χατέουσα.* v. 321.
III. v. 242. *ἀθάνατοι θάνατον.* v. 272 [1]).
IV. v. 451. 452. *λέκτο . . λέκτο.* v. 524. *σκοπιῆς . . σκοπός.* v. 613. *κειμήλια κεῖται.* v. 714. *νόστον . . πότμον.* v. 754. *κάκου κεκακωμέναν.*
V. v. 71. *ἀλλήλων . . ἄλλυδις ἄλλῃ.* v. 97. v. 155. v. 263. *πέμπτῳ πέμπε.* v. 397. *ἀσπάσιον . . ἀσπαστὸν.* VII. 120. 121. VIII. 351.

---

1) cfr. Hentze, kritischer u. exegetischer Anhang. p. 79.

IX. v. 47. v. 71. v. 115. v. 329. κατέθηκα κατακρύψας ὑπὸ κόπρῳ. v. 405—408. v. 415. ὠδίνων ὀδύνῃσιν. v. 460. οὐδεῖ . . οὐτιδανὸς Οὖτις.
X. v. 82. v. 242. βάλανόν τε βάλεν.
XI. v. 61. ἆσέ με . . αἶσα.
XII. v. 77. ἀμβαίη . . οὐδ' ἐπιβαίη. v. 104. v. 235. Χάρυβδις . . ἀνερροίβδησε. v. 435. ῥίζαι . . ὄζοι.
XIII. v. 370. XIV. v. 124. 125. ἀλλ' ἄλλως . . ἀλῆται . . ἀληθέα. v. 464. 466. ἐφέηκε . . ἀνῆκεν . . προέηκεν.
XV. 157. 158. κιχὼν . . τυχών. v. 266. τοιγὰρ . . τοι.
XVII. v. 13. ἀνέχεσθαι ἔχοντα. v. 217. v. 240. 242. κρηναῖαι . . κρηήνατε.
XVIII. v. 73. Ἶρος Ἄιρος.
XIX. v. 204—207. τήκετο . . κατατήκετ' . . κατέτηξεν . . τηκομένης . . τήκετο. v. 404. v. 405. v. 407. 409. ὀδυσσάμενος . . Ὀδυσεὺς. v. 547. ὄναρ . . ὕπαρ. v. 563—567. κεράεσσι ἀκράαντα . . κεράων . . κραίνουσι; ἐλέφαντι ἐλέφαντος . . ἐλεφαίρονται.
XXIII. v. 97. μῆτερ . . δύσμητερ.
XXIV. v. 465. Εὐπείθει πείθοντο. v. 515. υἱός θ' υἱωνός.

Hi sunt in Homericis carminibus ii loci, ex quibus illa schemata, quae Gorgiea vocantur, elucere videantur. Me sane inquirentem nonnulli effugerint, certe vel ex iis intellegi potest iam Homerum illa ornamenta orationis adhibuisse eaque saepe de industria quaesita. Quae Iliadis poeta, ut narratio decoretur et exornetur atque orationis vis augeatur, crebrius quam Odysseae poeta videtur usurpare, quippe qui incitatior [1]) feratur et de bellicis rebus canat quodam modo bellicum. Saepe autem in contionibus et sermonibus, in similitudinibus et gnomis sive sententiis utriusque carminis illae figurae inveniuntur; quarum usus creberrimus est et in ea oratione praecipuae artis, quam poeta Achillem (Il. IX,

---

[1]) Quam differentiam iam Aristoteles sensit (poetic. 24. 2.): „ἡ μὲν Ἰλιὰς ἁπλοῦν καὶ παθητικόν, ἡ δὲ Ὀδύσσεια πεπλεγμένον."

v. 307—429) habentem facit, et in illo loco, quo clipeus describitur (Il. XVIII, v. 478—608). Cum ex Homero tamquam e fonte perenni cum omnes [1]) fere poetae Graeci tum praecipue epici et elegiaci hauserint neque solum ingenium Homeri sequi studuerint, sed etiam genus eius dicendi ad imitandum sibi proposuerint, non mirum est, si apud Hesiodum ipsum quoque et elegiacos poetas ut Solonem et Theognidem pleraque exempla illarum figurarum inveniuntur. Ex Hesiodi[2]) „operibus et diebus", quod carmen sententiis pulcherrimis et praeceptis uberrimum est, a me collati sunt hi versus, in quibus easdem figuras invenias: v. 3—7, 25, 26. 85, 86. 101. 150. 182—184. 200, 201. 213—244. (comparatio iustitiae et iniustitiae); 265, 266. 287—291. 299. 300. 311. 319. 342. 345, 346. 349. 354—356. 365—369. 380. 382. 644. 690. 702, 703. 715, 716. 723. 726. 751. 761. 762.

E magno numero locorum, ex quibus hae figurae in sententiis Solonis et Theognidis[3]) elucent, hos affero: Sol. V, 5, 6, 15. XV, 31—37.[4]) XIX, 7. 8. XX, 2. Theogn. v. 53. 57. 58. 60. 89. 158. 177. 195. 677. 678. 1026. 1027. 1077. 1078. 1103—1110. 1159—1162. 1182.

Quibus ex exemplis allatis satis apparet multo ante Gorgiam a poetis et epicis et elegiacis illa schemata usurpata

---

1) Pseudo-Plutarch. de poes. Hom. c. 218. Quintilian. XII, 11, 21.
Bergk. I. p. 879. sqq. 483.
Lauer. p. 23 sqq. Sengeb. I. p. 170 sqq.
Kuellenberg. Argent. dissert. 1877 de imitat. Theogn. p. 5.

2) Hesiodea ex rec. Koechly. 1874.

3) ed. Gaisford. vol. III. 1823.

4) hic locus (XV, 31—37) scatet parisis et antithetis et annominationibus:

ὡς κακὰ πλεῖστα πόλει δυσνομία παρέχει, /
εὐνομία δ' εὔκοσμα καὶ ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει, /
καὶ θαμὰ τοῖς ἀδίκοις ἀμφιτίθησι πέδας, /
τραχέα λειαίνει /, παύει κόρον, / ὕβριν ἀμαυροῖ /,
αὐαίνει δ' ἄτης ἄνθεα φυόμενα, /
εὐθύνει δὲ δίκας σκολιὰς, /
ὑπερήφανά τ' ἔργα πραΰνει, /
παύει δ' ἔργα διχοστασίης, / κτξ.

esse. Multis autem locis, qui iidem gnomis sive sententiis uberibus excitentur, ab iis iam talis ars et ratio adhibita est, ut etiam illos poetas et ante eos Homerum ipsum quoque magis scientia quam casu quodam ad ista schemata delatos esse recte dici possit. Haec de industria quaesita poetae quidem elegiaci ut Solon et Theognis Homeri aut Hesiodi ingenium secuti praecipue in gnomis sive sententiis videntur adhibuisse, in quibus hanc dicendi formam quasi nasci coepisse aut inveteravisse equidem puto.

Quae quum ita sint, Gorgiae ii, qui eum primum schemata ἀντιθέσεις, παρισώσεις, παρομοιώσεις usurpasse aut invenisse dicant, nimium tribuere videntur. At ista eum ipsum quoque poetis, imprimis Homero [1]), debuisse verisimilius esse mihi videtur. Nescio an ex illo fragmento, quod servavit [2]) schol. ad Hom. Iliad. IV, 450 [3]): „ἀνεμίσγοντο δὲ λιταῖς ἀπειλαὶ καὶ εὐχαῖς οἰμωγαί“, intellegi possit, quo modo Gorgias Homeri locutiones quasdam transtulerit in suos usus. Gorgiam quidem nimia gloriae cupiditate incensum plerumque poetica dicendi ratione usum esse inter omnes constat [4]); in Homerica autem studia [5]) eum incubuisse apparet vel ex eo, quod more rhetorum et sophistarum argumenta declamationum sive laudationum ex Homericis carminibus depromebat, id quod Aristoteles tradit art. rhet. III, 17. Praeterea ab illo originem deducere dicuntur illae duae declamationes [6]): „Ἑλένης ἐγκώμιον“

---

1) Longius progreditur Sengebuschius, qui Gorgiam figurarum suarum magnam partem ad ipsius Homeri exemplum conformasse putat. cfr. dissert. prior. p. 143.

2) cfr. Fossium. p. 78. et Sengebusch. p. 113.

3) vide quoque p. 43. Iliad. IV, v. 450:
„οἰμωγή τε καὶ εὐχωλὴ πέλεν.“

4) cfr. Aristotel. art. rhet. III, 3.: „ποιητικῶς γὰρ ἄγαν.“ vide p. 33 sqq.

5) cfr. Sengebusch. p. 112 sqq.
Lauer. p. 36. Foss. p. 48. 77.

6) Blassio quidem videtur Gorgiae genuina utraque esse, qui praef. XXVIII ed. Antiph. haec dicit: „quo saepius relego, eo firmius id apud me iudicium stat.“

et „*ὑπὲρ Παλαμήδους ἀπολογία.*“ Qualis ars Gorgiae in ornanda oratione fuerit, intellegendum est et ex Agathonis oratione (in Platonis convivio), in qua Plato Gorgiam imitatur [1]), et ex fragmento funebris eius orationis [2]); ex quibus facile intellegendum est, quam avide et insolenter inanis orationis ornatus causa Gorgias „illis festivitatibus“ abusus sit [3]).

Neque vero probabile mihi videtur ab isto, qui contrariis utitur, ubi nullus locus est contrariis, qui, ut paria paribus adiuncta sint, verba prorsus non necessaria addit, denique qui ornamenta formasque sententiarum pluris quam sententias ipsas facit, Antiphontem senem aut Thucydidem quasi per ambages illarum figurarum usum didicisse aut istum utrique ad imitandum propositum esse. Sed horum uterque quoque potius illarum figurarum usum Homero quam Gorgiae mihi quidem videtur debuisse. Homerica enim carmina cum cotidie [4]) fere tum festis diebus [5]) illo tempore Athenis a rhapsodis recitata et antiquitus pueros inde ab ineunte aetate scientia eorum imbutos [6]) esse quis est qui nesciat? Atque etiam pueros sive adulescentes universa carmina Homeri et bonorum poetarum ut Hesiodi et Solonis, tum ediscere consuevisse tradunt Plato [7]) et Xenophon [8]).

---

1) Imprimis extrema pars (p. 197 D—E) est vere Gorgiana; de qua Blass. (I. p. 77.) haec dicit: Am glanzvollsten ist der abschliessende Lobgesang, der einmal auch wirklich in Verse übergeht, sonst aber statt derselben Antithesen Parisosen etc. praeterea cfr. Spengel. p. 78. 77; Becker. p. 18.

2) vide p. 34.

3) cfr. Cicer. orator. 52, 176. Blass. I, p. 62 sqq.

4) cfr. Xenoph. conviv. III. 6.
λελήθοι ἀκροώμενόν γε αὐτῶν ὀλίγου ἀν' ἑκάστην ἡμέραν;

5) Isocr. paneg. §. 159. Platon. Jon. p. 530.
Sengebusch. I, p. 128 sqq. Lauer. p. 13. Bergk. I, p. 487 sqq. et p. 875 sqq.
Friedel, de philos. Graecor. studiis Homericis p. 1 sqq.

6) Lauer. p. 8 sqq.

7) cfr. Protag. p. 325. E. et legg. VII, 15. p. 810. Hermann, griech. Antiquit. III. p. 278 adnot. 6. 7.

8) conviv. III, 5. Sengebusch. p. 104. 105 sqq. Lauer. p. 5 sqq

Quae cum ita sint, et cum poetas epicos et tragicos, historiae scriptores, oratores, sophistas, alios, qui artem quandam profitebantur, tum Homero operam dedisse [1]) inter omnes constet, Antiphontem et Thucydidem ipsos quoque in Homerica studia incubuisse et ex hoc communi omnium fonte hausisse [2]) probabile est. Atque utriusque Homerica studia mea quidem sententia vel ex usu poeticorum vocabulorum et verborum quasi structuris poeticis [3]) cognosci possunt. Ipsam quoque sententiarum pulcherrimarum et meditationum gravissimarum ubertatem, quae apud utrumque inveniuntur [4]), magnam partem ad Homerica studia referri posse puto; adde quod ab Thucydide [5]) Homeri nomen in libris suis saepe nominatur aut Homeri verba respiciuntur. Quin etiam figurae apud utrumque inveniuntur, quae proxime accedant ad Homericas. cfr. or. V Antiph. §. 74: *ὁ μὲν γὰρ πολλῷ πρεσβύτερός ἐστι . . ., ἐγὼ δὲ πολλῷ νεώτερος . . .* cfr. Iliad. XXIII. 586. 587. Nonne autem Thucydides illud Homeri (Iliad. IX, 443): „*μύθων τε ῥητῆρα ἔμεναι πρηκτῆρά τε ἔργων*“ hoc loco (lib. III, 38, 4.): „*θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίγνεσθαι ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων.*“ quasi in suos usus videtur transtulisse? [6]) Non hae elocutiones Thucydidis (lib. I, 71. 5):

„*Οὔτε πρὸς θεῶν τῶν ὁρκίων, οὔτε πρὸς ἀνθρώπων τῶν αἰσθανομένων,*“

et (III, 82, 2): „*γιγνόμενα μὲν καὶ ἀεὶ ἐσόμενα*“ similes videntur Homericis (Il. I, 339 et aliis et Il. I, 70.): „*τά τ' ἐόντα τά*

---

1) cfr. Bergk. I. p. 878 sqq. Lauer. p. 23 sqq. p. 35 sqq. 47 sqq.

2) Thucydidem imitatorem Homeri esse dicitur a Dionysio Hal. Art. rhetor. 11, 2. — Pseudoplut. vit. Hom. 2. c. 72. — Marcellin. §. 35. 37. cfr. Sengebusch. p. 142 sqq. Lauer p. 55.

3) cfr. Jebb. p. 48 adnot. 2. Poppo. I, p. 251 sqq. p. 205 sqq. 256 sqq. Hoppe. p. 47 sqq. in Antiph. spec. Blass. I. p. 115 sqq. 205 sqq. — vide p. 26.

4) cfr. Dionys. iud. p. 897. et Marcellinum §. 51. cfr. Blass I, p. 174 sqq. p. 232 sqq.

5) cfr. Sengebuschium p. 139 sqq.

6) Temporis angustiis impeditus sum, quominus nunc uberius de Antiphontis et Thucydidis studiis Homericis verba faciam.

τ' ἐσσόμενα"? Non illud Antiphontis (or. V, [1]) §. 79): „πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν" simile Homerico (Odyss. XXII, v. 374): „κακοεργίης εὐεργεσίη"? Cuius similitudinis facile complura exempla afferri possunt, praesertim cum illa contraria ab Thucydide et Antiphonte saepius usurpata: λόγος — ἔργον, φίλος — ἐχθρός (πολέμιος), ἀγαθός — κακός, σώζειν — ἀπολλύναι, βλάπτω — ὠφελεῖν, δοῦναι — δέξασθαι, ψευδῆ — τ'ἀληθῆ, θεῖος — ἀνθρώπειος, alia non minus crebro et similiter apud Homerum inveniantur. Iamvero illa schemata non minus crebro ab utroque [2]) quam ab Homero in gnomis sive sententiis usurpantur. — Vel ex his paucis apparet Antiphonti et Thucydidi similitudinem quandam in usu figurarum cum Homero esse. Quae quum ita sint, verisimilius mihi videtur utrumque Homeri auctoritatem quam Gorgiae in usu figurarum secutum esse, praesertim cum Thucydidem quidem studiose et multum in Homericis carminibus volutatum fuisse doceant vel ii loci,[3]) quibus ille poetam respicit. Homeri autem auctoritatem

---

1) quintam de caede Herodis scriptam orationem in praestantissimis Antiphontis orationibus iam veteres duxerunt. Primam ipsam quoque (κατηγορία φαρμακείας) inscriptam et sextam de choreuta Antiphonti attribuendam esse censeo secutus Hoppium, qui nuperrime in sexta et prima oratione idem dicendi genus, easdem sententias, eandem dispositionem, quam in quinta, inveniri docuit (p. 15 sqq. in Antiph. spec. Hal. 1874). Tetralogias autem, quae pravi et vitiosi acuminis plenae sint, non saeculo quinto a. Chr. n. conscriptas esse non posse omnes fere nunc consentiunt. (cfr. Mnemosynen. 1881. pars I vol. IX. Antiph.)

2) In or. V Antiph. inveniuntur illa schemata in his gnomis: § 5. 34. 73. 84. 88. 90. 92. — Ex tribus libris Thucydidis hae sententiae cum figuris coniunctae a me collatae sunt: I. c. 34. 3; 41. 2. 3; 42. 2. 3; 69. 2; 71. 3; 77. 4; 78. 3; 82. 6; 84. 1. 2. 3. 4; 85. 2; 120. 1. 3. 4. 5; 122. 1. II. c. 11. 5; 35. 2; 40. 1. 2. 3. 4; 43. 3. 4. 6; 44. 1; 45. 1; 46. 1; 60. 2. 3; 62. 3. 4. 5; 63. 3; 64. 2. 5. 6. III. c. 37. 3. 4; 38. 5; 39. 4. 5; 42. 1; 43. 2. 3. 4; 45. 4. 5; 55. 4; 63. 4; 65. 2; 67. 2. 4; 82. 7. 8.

3) cfr. lib. I, 3. 9. 10. II, 41. III, 104. quibus Homeri nomen legitur, et I, c. 1—23 et VI, c. 2, quibus locis Homerus respicitur.

Thucydidem ceteris quoque in rebus secutum esse intellegi potest ex iis, quae Leutsch, ille vir doctissimus, (Philol. XXXIII. 1874 p. 155) de prooemio Thuc. (lib. I, 1.) acute disputat, et Jebb de poesis Homericae auctoritate dicit.[1])

Quodsi non est, cur coniciamus Thucydidem et Antiphontem a Gorgia studiis rhetoricis imbutos aut in usu figurarum eum imitatos esse, ne probabile quidem esse mihi videtur utrumque obsoletas ac peregrinas formas[2]) Attici sermonis auctore Gorgia hic illic usurpavisse. Certe et Antiphontem et Thucydidem, antequam Gorgias Athenas princeps legationis missus esset, tragicorum auctoritatem secutos, quorum quidem studia nonnullis locis[3]) elucere videntur, eisdem fere formis, quas apud tragicos usitatas esse viderent, usos esse censeo. Thucydides quidem, quippe qui et sophistas (lib. III, c. 38. 1—3. 7.) carpat et libros suos „κτῆμα ἐς ἀεὶ“ potius quam „ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν“ (id est certamen praesentis recitationis sive triumphum rhetoricum[4]) horae momenti) a se compositos esse dicat, sibi aliquid cum tragicis quam cum sophista peregrinum quiddam sonante maluisse mihi videtur. Nescio an auctore Antiphonte poetas et Homerum et tragicos secutus sit. Quamquam scriptorem, cum ipse cognovisset, qua laude poetae tragici floruissent et etiamtum florerent, et intellexisset vulgaria et quotidiana neque se neque summum, quod elegisset, argumentum decere, ipsum nullo auctore aliquot formas et verba, quae ad eius argumenti gravitatem et dignitatem apta viderentur, ex his

---

1) Die Reden des Thukydides, übers. von Imelmann, Berlin 1883. p. 10 sqq. p. 13 sqq.

2) Dico litterarum ρσ et σσ coniunctionem (pro vulgari ρρ, ττ,) velut θάρσω, θαρσύνω, θαρσαλέος; θάλασσα, ἥσσων, πράσσω; ξύν pro σύν; ἐς pro εἰς — alia.

3) cfr. Poppo. I p. 239 sqq. Blass. I p. 117 sqq. p. 205 sqq. Hoppe, p. 47. Jebb. p. 15. 31. 48. — Gunion Rutherford, (Zur Geschichte des Atticismus, übersetzt von Funck. 1883.) p. 362 sqq.

4) cfr. Jebb. p. 1.

poetis petiisse probabilius est. Qua de causa Thucydides longius Antiphonte [1]) atque Gorgia [2]) a communi more verborum et formarum discedit. Neque minus verisimile videtur Athenis, etiamsi tragicorum dictio secuta sit Atticam dialectum eius aetatis, qua tragoedia quasi lucem aspiciebat, [3]) multas formas et vocabula propter ea potissimum, quod apud poetas tragicos crebra et usitata erant, a plerisque hominibus illustribus, aequalibus Antiphontis et Thucydidis, cum super vulgare dicendi genus dictionem suam efferre non studerent, sive in sermonibus familiaribus sive in disputationibus casu quodam magis quam scientia usurpata esse. Sed haec hactenus.

Atque ut iam ea comprehendamus, quae explicavimus, probabile nobis videtur Thucydidem, licet genus scribendi tamquam ex ipsius scriptoris ingenio procreatum vel exortum sit, tamen pauca ex Antiphontis consuetudine, multa cum ex poetarum studiis tum ex Homericis accepisse, at nihil Gorgiae acceptum rettulisse.

---

1) cfr. Blassium I, p. 113 sqq. 205 sqq.

2) cfr. Blass. I, p. 58—60; 206 sqq. — Ambo (Antiph. et Gorg.) praecipue *σύν*, non *ξύν*; deinde semper *εἰς*, non *ἐς* videntur scripsisse.

3) cfr. Rutherford. Zur Geschichte des Atticismus. p. 360.

